Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ЕРА, 22 НОЯБРЬ, 1979 ШУ. ● № 139 (8114). ● Мах 2 кепиг.

СИИЛЕ ХИИЛА ХЬАЛХАЛАТТАРИЙ!

КПСС обкома бюро, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совет, облсовпроф, ВЛКСМ обком хьежай 1979 шера юрта бовзама продукташ чуэцара, дукхагIа яхара, кийчъяра тIехьа районаша, колхозаша, совхозаша, механизированни отрядаша, бригадаша, звеньяша лелаьча социалистически яхьа итогаш на, яхье котъьяннарам лаьрхIай

Ка бола ялаташи ялата бобови культураши дика чуэцарах

котъьяннарг а лаьрхIа КПСС обкома НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома сийлен грамоташ еннай

Шелковской района,

Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза,

ялат чуэце эггара лачкагIа хьокламаш дахарах, дерриге белхаш дика а деш ка бола ялаташи ялатабобови культураши 10—12 дийнахь чуэцарах.

Ка бола ялаташи ялатабобови культураши толамехь чуэцарв тIехьа лелаьча социалистически яхье котъьяннар а лаьрхIа КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома сийлен грамоташ еннай, ахчан совгIаташ даьд, аргIагIа йоацаш йокка «Жигули» яха автомашинаш чъоастаьй.

механизированни отрядашта (бригадашта, звеньяшта):

1000 сом премии аргIагIа йоацаш йокка «Жигули» яха цхьа автомашини

«Лермонтовский» совхоза № 4 йолча бригадана (бригадир нов. Н. Д. Дрозов),

800 сом йолаш премеш

«Урожайный» совхоза механизированни отряда (начальник нов. Д. Мусаев),

Наурски района Ленина цIерагIча механизированни отряда (начальник нов. П. Г. Подлесный),

500 сом долаш премеш

Грозненски района «Советская Россия» яхача совхоза механизированни звенона (звеньевой нов. Л. Магомадов),

Назрановски района «Назрановский» совхоза механизированни отряда (начальник нов. М. Г. Беков).

Ялата культураш яхаран кийчъяран

лелаьча социалистически яхье котъьяннар а лаьрхIа КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кера тела ЦIе байрах еннай

Ачхой-Мартановски района,

6296 гектара майдан хIора гектара тIера 29,3 центнер ялат даккхарах. Района ялат даккхара — 111, пачхаьалкхенга дохкара — 143 процент кхоачашдаьд социалистически декхараш, IелошдаьдI биззаче боарама фу дIаоттаделга;

Урус-Мартановски района Мичурина цIерагIча совхоза,

583 гектар майдан хIора гектара тIера 41,7 центнер ялат даккхарах. Совхозо ялат даккхара — 127, пачхаьалкхенга доккхара —165 процент кхоачашдаьд социалистически декхараш, биззача боарама фу дIаоттадаьд.

КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома сийлен грамоташ а луш шоллагIа моттиг хьожаьй

Урус-Мартановски района,

10610 гектар майдан хIора гектара тIера 26,2 центнер ялат даккхарах. Ялат даккхара — 106,1, пачхаьалкхенга дохкара — 115 процент кхоачашдаьд района социалистически декхараш, биззача боарама фу дIаоттадаьд;

Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза,

2420 гектар майдан хIора гектара тIера 33,6 центнер ялат даккхарах. Пачхаьалкхенга ялат дохкара социалистически декхараш 126 процент кхоачашдаьд колхозо.

Социалистически яхье котъьяннараш а лаьрхIа КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома сийлен грамоташ еннай, ахчан совгIаташ даьд, аргIагIа йоацаш йокка «Жигули» яха автомашинаш чъоастаьй

механизированни отрядашта (бригадашта, звеньяшта):

1000 сом премии аргIагIа йоацаш йокка «Жигули» яха цхьа автомашини

Шалински района «Шалинский» совхоза бригадана (бригадир нов. А. Аржиев);

800 сом йолаш премеш

Сунженски района «Победа» яхача колхоза бригадана (бригадир нов. В. Ф. Тислович);

Сунженски района Ленина цIерагIча колхоза бригадана (бригадир А. Рамазанов);

500 сом йолаш премеш

Грозненски района «Гикаловское» яхача ОПХ мехотряда (начальник нов. М. Мунаев);

Шелковски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза мехотряда (начальник нов. А. Ф. Латышев).

ХьажкIаш яхаран кийчъяран

лелаьча социалистически яхье котъьяннараш а лаьрхIа КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома сийлен грамоташ еннай.

Ачхой-Мартановски района,

фийг бола хьажкIаш йоккара социалистически декхараш 121 процент кхоачашдаьрхи 1200 гектар майдан хIора гектара тIера 33,3 центнер хьажкIаш ялархи,

Назрановски района «50 лет Октября» яхача совхоза,

1400 гектара майдан хIора гектара тIера 27 центнер хьажкIаш яхараи пачхаьалкхенга йоккара социалистически декхараш 101,1 кхочашдарахи.

Социалистически яхье котъьяннар а лаьрхIа КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома сийлен грамоташ, ахчан совгIаташ деннад, аргIагIа йоацаш йокка «Жигули» яха автомашинаш а хьожаьй.

механизированни отрядашта (бригадашта, звеньяшта):

1000 сом премии аргIагIа йоацаш йокка «Жигули» яха цхьа автомашини

Шалински района «Шалинский» совхоза хьажкIаш лелаеча звенона (звеньевой нов. В. Агаев);

800 сом йолаш премеш.

Наурски района «Красное Знамя» яхача колхоза хьажкIаш лелаеча звенона (звеньевой нов. Д. Витаргаев);

Грозненски района «Атагинский» совхоза хьажкIаш лелаеча звенона (звеньевой нов. С. Акаев);

Шалински района «Шалинский» совхоза хьажкIаш лелаеча звенона (звеньевой нов С. Мусаев);

Ачхой-Мартановски района «Самашкинский» совхоза хьажкIаш лелаеча звенона (звеньевой нов. А. Хачураев);

500 сом йолаш премеш

Шалински района «Джалка» яхача совхоза мехотряда (начальник нов. Б. Саидов);

Урус-Мартановски района «Мичурина» цIерагIча совхоза хьажкIаш лелаеча звенона (звеньевой нов. С.-Э. Магомадов);

Назрановски района «Мая» яхача совхоза хьажкIаш лелаеча звенона (звеньевой нов. С. Богатырев).

Шекара свеклаш яхаран кийчъяран

лелаьча социалистически яхье котъьяннар а лаьрхIа КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома, сийлен грамоташ еннай.

Ачхой-Мартановски района,

1000 гектар майдан хIора гектара 245 центнер шекара свекла яккхарах. Шекара свекла яккхара—106, пачхаьалкхенга йохкара — 106,9 процент кхоачашдаьд района социалистически декхараш.

Шалински района «Шалинский» совхоза,

хIора гектара тIера 400 центнер шекара свекла яккхарах. Шекара свекла яккхара а пачхаьалкхенга йохкара а социалистически декхараш 133 процент кхоачашдаьд совхозо,

Грозненски района «Куларинский» совхоза,

хIора гектара тIера 310 центнер шекара свекла яккхарах. Свекла яккхара план 148,2 процент, пачхаьалкхенга йохкара — 150 процент кхоачашъяьй совхозо.

Социалистически яхье котъьяннар а лаьрхIа КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома сийлен грамоташ, ахчан совгIаташ деннад, аргIагIа йоацаш йокка «Жигули» яха автомашина хьожаьй.

механизированни отрядашта (бригадашта, звеньяшта):

1000 сом премии аргIагIа йоацаш йокка «Жигули» яха цхьа автомашини

Шалински района «Шалинский» совхоза звенона (звеньевая нов. З. Гайсумова).

800 сом йолаш премеш

Ачхой-Мартановски района «Самашкинский» совхоза звенона (звеньевая нов. А. Даватаева);

Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский» совхоза № 1 йолча бригадана (бригадир нов. А. Хатуев);

500 сом йолаш премеш

Урус-Мартановски района «Труд» яхача совхоза звенона (звеньевой нов. З. Адуев);

Урус-Мартановски района «Труд» яхача

(Чекхдоалар 2-ча оагIо тIа).

Грозненски ремонтно-механически завода коллективо валови продукци арахецара итт бетта план 103,4 процент кхоачаш а еш, пханагIа лаьрхIачул совгIа арахийцай 192 эзар сом мах бола тайп-тайпара продукци. Продукци махкала яккхара план 102 процент кхоачашъяьй. Цхьайтта бетта тIеххьарча деной чотах къахьегаш ба уж хIанз.

Завода участкашта юкъе лаьрхIача социалистически яхье хьалха латташ я механизацин оборудованена ремонт еча коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеча участка коллективи. Грачев Иван керте латтача бригада коллективи. Цар хIанзза диъна тIеххоачашъяьй пятилетка диъ шера задани. Укхаза шоай новкъостанта хьокхам телаш къахьегаш ба слесараш, коммунистически къахьегама ударникаш Фандеев Василий, Бирюлькин Владимир. Цхьбараш Юкъера лаьрхIача хIора сменагIа нормаш 140—150 процент кхоачаш а еш, шоай тамагIа а долаш продукци кийчъеш ба уж.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) слесарий бригадир И. Грачев, слесараш В. Фандеев, В. Бирюлькин кийчъьча продукцега хьожаш ба.

И. ПЛИЕВА сурт.

ГIАДВУГАШ ДА ХЬОКХАМАШ

Пятилетка дийлагIча шера плани тIайнца социалистически декхараши ханал хьалха кхоачашдара шерра социалистически яхь йоаржаьяча Малгобекски буруш тохара байхий управлене лаьттан ченаш теккарий производственни хьокхамаш гIадвугаш да. Укх шера итт бетта план тIеххоачаш а еш планагIа лаьрхIачул совгIа цар техах 897 метр буруш. Бетта цхьан ставокаца буруш тохара коммерчески сухал 205 метр хилар, планагIа хила езаш яр 194 метр мара йоацача.

Итт бетта мехкдаьтта доахарашка планагIа 4 скважина эксплуатаце дIаяла езача, дIаехнар я пхи скважина.

Къаьстта дика лел боах опытни бурувдеттараш Г. Хаптемиров, В. Каюшников, I. Галаев, М. Хадзиев, С. Абубакаров керте латтача буровой коллективашка. Буруш тохара диъ шера план ханал дукха хьалха кхоачаш а яь, тIадоагIача шера календарагIа къахьегаш я уж коллективаш.

Къыча сменашта хьокхам а телаш хьийнарс къахьегаш я укхаза мастераш Г. Резников, В. Григорьян, Ю. Минаков, А. Андриенко керте латта коллективаш. Пхе шера задани хIаназлехьа кхоачаш а яь, тIайоагIача пятилетка календарагIа къахьегаш я уж.

Уж санна къахьегаш йола коллективош кхы а дукха я управлене. Буруш тохара диъ шера план 12 ноябре кхоачашъяьй Малгобекски УБР коллективо. Из толам боаккхача дийла даккъа лаьцача И. Шляхова кулгалдеча бригадо дIабахача бетта даьхача производственни хьокхамий итогаш нича хьалхара моттиг яьккхар социалистически яхье, бетта задани 206 процент кхоачаш а еш. Цуи сийна УБР-с урагIъяхийтар ЦIе байрахх.

Х. КАТАРОВ.

Декхараш тIеххоачашду

175 гектара тIа шекара свеклаш кхеньй укх шера Грозненски района «Кулаpинский» совхозе Маналов Асамбек Сакаев Ширванеп кулгалдеча звеной коллективаша. Эшача шоайла гIоновкъостал деш хьабаьхваб Асамбии Ширвании. Шоашта юкъе социалистически яхь а йоаржаь къахьийтад свеклаш лелаераша. Цар дош деннадар хIора гектара тIера 300 центнерал кIезигагIа йоацаш свеклаш чуэца аьнни. ПланагIа яха езараш 240 центнер яр.

Шоай декхар кхоачашдаьд кхаш леладераша хьувкъам дика а хкебаь. ХIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 400 центнер а йоаккхаш свеклаш чуэцаш боахк уж. Цхьаболча гектаршкаша 500 центнерага дIаккхоачаш боах свеклаш. Царех я Зурмаева Хамсат, Цамаева Асет, Арсанукоева Iайна, кхыбараш.

Хьувкъам чуийца фовла боахк свеклаш лелаераш. Цар хIанзле дIаяхьийтай шекар доаккхача заводе йиъ эзар тонн гаргга мерза свеклаш. Уж дага ба пачхаьалкхенга шекара свеклаш йохкара укх шера план 150 процент кхоачашъе.

Ц. ЯХЪЯЕВ.

Иштта хила а деза

Цхьа дика традици я бурувдеттарий моллагIа образовани йолаш, эггара цIи хеза йола вуз яьккха вале а буровой мастери гIоначагара хьаволавала веза укхаза балха вена верда саг. Помбур болхло ва, оалаш долча тайпара, моллагIа тIа билла болх. Iаьрка болх оалаш бола болх бе беза саг ва. ХIаьта цу шии деша маIан доккха а лоархIаме а да. Деррига а практике доаза деза. Дукха хIамаш IомадаьдI цо института аудиторешка, дукха хезад, дайнад, амма кулгех маьутн даьтташи даьхкадац, дилла а бIехa хинна дац цуи уж. ХIаьта хиланза дарглац бIехa. Кхычи тайпара ху лалургвац, моллагIа аварии хинна моттиг нийсъелча. хIаьта уж укхаза хулаш ма йий. ши пхьош тьал а лостадаь, бригада моллагIча члева метта дIа а этта болх бу лургбоза буровой мастер.

Николай буровой хьавеначa хана из деррига дувцаш а. хьеха а дезаш вацар. Цунна хоара гIулакх иштта хила дезлга. Цудухьа диъ шу хьалха Миллионщикова цIерагIара Грозненски мехкдаьтта институт йисте маьккхинтехьа бурильщика гIоначa а хинна болх бе волавелар из.

Давыдов Николай мастер хьавеннача балха дIахьожаваьча Горячеводски УБР коллективо дика тIайнцар. Укхаза дилла а дика тIайнбу бурув деттара балхий управлене балха баьхна керда нах. «Грознефть» эггара дикагIчарех цаI лоархIаш йолча цу управлене дика традицеш я. Массехк шу да Горячеводски УБР социалистически яхье котбувлараша юкъе йолаш хьайоагIа. Цкъа кхаьча IаIнаш цунга, дикагIа йолча производственни коллективех цаI хиларагIа тарра, СССР мехкдаьтта промышленности Министерства хераракара гела ЦIе байрахх.

Цхьа бахьан доацаш дацар цудухьа Давыдов Николайна из кердача метте дIа кхаьчача, эггара хьалха коллективо дахача толамех дувцар. Керда балха вена чоа ха деза дIахо йодача ха чa шийца болх беш хургбола цуи новкъостий производственни толамаш миштад. Цуи а безарг ма бий шийи новкъостех тIехьа ца вуташ болх бе а коллективо шийи лакха лоттаде а.

УБР комсомольски организацена хов бурувдеттараш хила безаш барашца малгIа болх бе беза. Укхаза вIаштIехьбаьккхаб хьехамий болам, опыт дIа юха лула. Цу дерригаш гIо дир Николайна сихха шийи гIулакх довза а управлене дикагIа лоархIаш болча помбурий мутIарашта юкъе ваха а.

ХIанз Давыдов КПСС член ва. УБР технически отдела инженер ва хIанз къона коммунист. ХIаьта из управлене эггара лоархIамегIа йолча подразделенеех цаI ма йий.

Комсомольски политически дешара система дикагIа бола пропагандисташ буваш хилча эггара хьалха цIи йоаких Давыдов Николая. ХIанз из а ва пхе шу хьалха шие санна дукхьашка балха баьхкарашта шии опыти знанеш дIа а луш къонабарашта гIо деш.

Дукха ха йоацаш цхьаькха дика событи хиннай Николая вахаре. УБР комсомольцаша XXIV Грозненски районни комсомольски конференце делегаталла хержав из. Мукъа ха шии хIанз хьалхачул дукха кIезигагIа яле а, управлене комсомольски вахаре хьинаре даьа доаш Николая, хIана аьлча цуича хов из гIулакх лоархIаме долга а шиига эшаш волга а.

Р. ТУРКО.

МУЗЫКЕИ ХАИ

Композиторий VI ЕрригсоюзIи съезд

Советски музыкальни искусство дIахо дегIайоалаяро, цуи вахарцара бувзам чIоагIбара актуальни проблемаш хьад композиторий VI Ерригсоюзни съезда делегаташа. 20 ноябре из торжественно хьайийлар Москве Йоккхача Кремлевски дворце.

ДIаьхдаь тIоараш детташ тIайийцар гулбеннараша новкъостий А. П. Кириленко, М. А. Суслов, П. Н. Демичев, М. С. Соломенцев, И. В. Капитонов, В. Н. Долгих, М. В. Зимянин, М. С. Горбачев. Президиуме иштта ва СССР Министрий Совета Председатела заместитель Т. Я. Киселев, партийни, советски, общественни организацей викалаш, советски музыкальни искусства цIи хезза деятелаш, творчески союзий кулгалхой. Укхаза ба доазол дехьара хьаьший — цхьадолча мехкашкара композитораши музыковедаши.

ЧIоагIа дегаш айденна сийлен президиуме хержар новкъост Л. И. Брежнев керте латта КПСС ЦК Политбюро.

ЧIоагIъю съезда дехь повестка.

Дош оалаш съезд хьайийлар Социалистически Къахьегама Турпала композитора Д. Б. Кабалевски.

СССР композиторий Союза правлене отчетни доклад йир правлене хьалхарча секретара Т. Н. Хренникова.

ДIадаха пхи шу, белгалдир цо, композиторашта музыковедашта Iалаьмате боккха чулоацам болаши беркатех хиннад. Вай балха лакха идейно-политически тонус хьахилийтар советски наьха турпалеча къахьегама гIулакхаша.

Вай массане а дегаш айдир новкъоста Л. И. Брежнева КПСС XXV съезде художественни интеллигенце балха баьча мыьхо. Цу маьхо кхы цIаьхха а чIоагIйир дуне революционно хувцара тIехьа къовсам лоаттабечарна юкъера советски художника моттиг, социалистически искусство дегIайоалаяра юкъе цо хьош дола даккъа. ХIаьта тахан, укх лакхача трибуна тIара, ёа безам ба вай партена, дерригача вай халкъа вай, массаза а санна, коммунизми байракха тIарча лакхача идеалашта тешаме гIулакх дергхиларах тешам бала!

ДIадахача пхе шера ерригача жанраша кIезига хьахкеллаьц исторически дIадахачуи таханарчуи лоархIаме темашта хетаьа гIоваме произведенеш. Эггара хьалха еза цуовгкъе иттлагIа шераш декъалуш шоай тIеххьарча балхаша вайна совгIат даьча советски музыка классикий йовргйоаца цIераш. Уж — Дмитрий Шостаковичи Арам Хачатурянни.

ДIахо оратора йийцар дIадахача пхе шера хьаьдла йола кхоллама итогаш. Музыкальни кхоллама къаьстта къаьста жанраш дегIаахара анализ йир. Цу хала изьальча лоархIамеча произведенеи цIераш яьхар.

Оратора йийцар къона музыканташ хьалкхебара проблемаш. Цу даькъера хьал эргадоахаш тоадара гIо дир «Творчески кагирхой балхах» КПСС ЦК баьча бовзаш болча сопамо.

Советски музыка дегIайоалаяра холуш дола хьисап дар, белгалдир дIахо докладa тIа, тайп-тайпарча къамий школа художественни торонаш вIашни нийсъяр, уж тIа-тIа тешамегIа ерригсоюзни дунени арене ялар. Иштта дегIадаккхара гIо дир республикашта юкъе художественни произведенеш дукхагIа дIа-юха теларо. Къамани интернациональни дир советски музыке вIашни къаста йиш боацаш дувзаденна да.

Советски Союза музыкальни искусство дегIаух дунен гаргарча а гаьнарча а мехкий культурацеи художественни течененашцеи хаддаза бувзам болаш.

Цу цхьан хана вай дIахо бахьа беза искусствера, культурно-общественни вахарерча вайна гоама йолча идеологецара машар боаца къовсам — вай искусстваша а вай полемически дешаца а лоаттабу къовсам. Советски музыка хьабена нийъ а тахан доллаш дар а бIехде а харцахьа тойта а гIерташ цхьабараш совцаш бац ноастагIал доалла аьлдиг дувцаш. Цунна долча масалех цаI — «Шостаковича дагадоагIараш» аьнна цIи йолча книжкана тоахьа гIеттаь реклами гIар — вай мехкара дIабахича отщепенцех цхьанна ябаь бIеха оалаш. Из пропагандистски гIар юхатохар — советски искусства карагIдаьннараши кхелаш, цуи дикагIйола идеалаш мел озарий деккар.

Белгалларча хана болх бу вай съездо. Пятилетка чакхйоалача шера гарга да вай. Хургйолча КПСС XXVI съезда дукхаезача воай Даьхен музыкальни культура дIахо дегIайоалаяра духьа керда творчески хIамаш карагIдуварца накъадаха кийчлуш да вай. Массехк бутт баьлча вай деддергда вай пачхаьалкхе хьакхелла сийлахь-воккха Ленин ваь 110 шу дизар.

Вайна хьайийлла я Iалаьмате йоккха горизонташ, хьалхашка латташ да Iалаьмате доккха декхараш. Вай хьа а кхеллай хьа а кхоллергья вай халкъ кхоаненга тешаме дIахьалхашкахьа ахарца товш йола, вахар чIоагIдеш йола музыка. Музыка массаза хила а хиннай йолаш а я коммунизм бахьан, дунен тIера машаре вахар бахьан къовсам лоаттабераште юкъе хьалхарча моттиге. Вай деррига дег тIара хьаллоац машара байракх лелаю Леонид Ильич Брежнев керте латтача вай ленински Центральни Комитето вIаьд да луш машара тIехьа лоаттабу Iалаьмате боккха къовсам.

Ши шу совгIа ха аргъаьлар къамьал - даь воалаш докладчика, вай композиторий Союз кхоачаргъя шии ах бIаь шера юбилейга. Цу шерашка баьб зIамига боаца а сий дола а никъ. Советски композитораши музыковедаши массаза а хиннаб халкъа гIулакх де, воашта карагI мел даьнначох вай декхарийла долча Коммунистически парте тешаме гIоначаш хила цхьа уйла йолаш.

Съезда делегаташеи хьашашеи ладийтIар цуи председатела Ю. М. Александрова лаьча Центральни ревизионни комиссе докладaга.

Цул тIехьагIа йолаелар прениеш.

Шийи болх дIахо хьош я съезд.

(ТАСС).

Областной парторганизаце ревизионни комиссе

Укх деношка хилар областной партийни организаце ревизионни комиссе аргIанара заседани. Цига ладийтIар КПСС Урус-Мартановски райкома секретара Л. Д. Кагерманова районни партийни организаце члениш партвзносаш дIаялар, цар учети отчетности лелаелга мишта латт аьнна баьчеи КПСС Гудермесски горкома секретара А. И. Волкова финансово-бюджетни дисциплина лелаярах баьчеи хоамашка.

Ревизионни комиссе белгалдир цу партийни комитеташа члениш партийни взносех йола КПСС ЦК Инструкци кхоачашъяран смета тIа оттаяь ахчан средстваш нийса дIаяккийтараи тIахьожам лоаттабеш дере гIулакхаш дела. Цунца цхьана моттигашкарча гIулакхашка хьежача гучадаьннад цхьайолча юкхьанцарча парторганизацешка члениш партийни взносаш дIалуча цIенхашттa кхоачамбоацараш долга. Цхьанца болча коммунисташа телхаю взносаш дIаялара ханаш, взносаш дIалуш чотте ийдац алапе деррига тайпаш. Комиссе КПСС райкома уйла тIаяхийтар аппарата болхлошеи районни партийни организаце ревизионни комиссе членашеи партийни взносий хьакъехьа юкхьанцарча парторганизацешка еча проверкашка кIезига дакъа лоацаш хилара.

Дийцача дешаех областной партийни организаце тIайийцар йоагIаш йола рекомендацеш.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРА СОВЕТ ГУЛЪЯРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиумо **соцам бу:**

вархазлагIа хержача Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лаккхехьарча Совета шийтталагIа сесси гулйойла 1979 шера 21 декабре городе Грозне.

Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный.
1979 шу. 20 ноябрь.

СИЙЛЕ ХИЙЛА [illegible]!

Бьцадаараш дахаран кийчдаран

совхоза звенона (звеньевой нов. М. Зубойраев);

яхана социалистически яхье котьвьн-нар а лаьрхІа КПСС обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома сийлен грамоташ еннай.

Грозненски района,

2704 гектар майдан хІара гектара тІара 159 центнер бьцадаараш дахарах. Района пачхахьалкхенга ехкай 47705 тонн продукци, план — 38620, социалистически декхараш — 38900 тонн бьцадаараш долча.

Грозненски района «Заря» яхача совхоза, 505 гектар майдан хІара гектара тІара 188 центнер бьцадаараш дахарах. Совхозо пачхахьалкхенга ехкай 9000 тонн продукци, план — 7800, социалистически декхараш — 8034 тонн бьцадаараш долча.

Ачхой-Мартановски района «Новосельский» совхоза, 220 гектар майдан хІара гектара тІара 209 центнер бьцадаараш дахарах а 4168 тонн продукци пачхахьалкхенга йохкарах а.

Социалистически яхье котьвьннар а лаьрхІа КПСС обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома сийлен грамоташ, ахчан совгІаташ деннад, аргІагІа йоацаш йохка «Жигули» яхь автомашина хьожвьй

механизированни отрядашта (бригадашта, звеньяшта):

1000 сом премни аргІагІа йоацаш йохка «Жигули» яхь цхьа автомашинн

Ачхой-Мартановски района «Новосельский» совхоза бригадина (бригадир нов. М. Тепсуркаев);

800 сом йолаш премеш

Ачхой-Мартановски района «Урожайный» совхоза бригадина (бригадир нов. И. Эльдаров);

Шалински района «Южный» совхоза бригадина (бригадир нов. У. Шидаев);

500 сом йолаш премеш

Грозненски района «Заря» яхача совхоза звенона (звеньевая нов. Ю. Хатуева);

Ачхой-Мартановски района «Урожайный» совхоза № 6 йолча бригадина (бригадир нов. М. Дадаев.

Сомаш бахаран уж пачхахьалкхенга бохкаран

социалистически яхье котало яьккхараш а лаьрхІа КПСС обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома сийлен грамоташ еннай.

Ачхой-Мартановски района,

пачхахьалкхенга сомаш бохкара тІаийца социалистически декхараш 101,1 процент кхоачамдарах. Района план 11650 тонн социалистически декхараш 11700 тонн сомаш бохка безаш хиннача пачхахьалкхенга 11838 тонн бехкаб.

Ачхой-Мартановски района «Новосельский» совхоза, 222 гектар кулача бешамашкара хІара гектара тІара 155,2 центнер сом бахкарах план 2300, социалистически декхараш 2600 тонн йолаш 3447 тонн продукци пачхахьалкхенга бохкарах.

Социалистически яхье котало яьккхараш а лаьрхІа КПСС обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома сийлен грамоташ, ахчан премеш еннай, аргІагІа йоацаш йохка «Жигули» яхь автомашинаш хьожаьй

механизированни отрядашта (бригадашта, звеньяшта):

1000 сом премни аргІагІа йоацаш йохка «Жигули» яхь автомашинаш

Урус-Мартановски района Мичурина цІерагІча совхоза сомий бошамаш лелаеча бригадина (бригадир нов. Умалатова З.),

800 сом йолаш премеш

г. Грозненча «Родина» яхача совхоза сомий бошамаш лелаеча бригадина (бригадир нов. Исупова Т. П.);

Ачхой-Мартановски района «Новосельский» совхоза сомий бошамаш лелаеча бригадина (бригадир нов. Чигарбиев М. Б.).

500 сом йолаш премеш

[illegible] района «Плодопитомнический» совхоза сомий бошамаш лелаеча бригадина (бригадир нов. Аласханов Д.),

Урус-Мартановски района Мичурина цІерагІча совхоза сомий бошамаш лелаеча бригадина (бригадир нов. Тутразов А.).

(Жимтадолар. Долалур 1-ча оагІу тІа).

Комсаш яхаран уж пачхахьалкхенга йохкаран

социалистически яхье котало яьккхараш а лаьрхІа КПСС обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома сийлен грамоташ еннай.

Гудермесски района,

хІара гектара тІара 51 центнер бовлхаш комсаш яхарех 121,5 процент пачхахьалкхен план кхоачашъенга ІалацІдарехь;

, Шелковской района «Путь к коммунизму» яхача колхоза,

120 гектар йолча бошамашкара хІара гектара тІара 76,6 центнер комсаш яхарах. Колхозо план 950, социалистически декхараш 960 тонн йолча пачхахьалкхенга ехкай 960 тонн комсаш;

механизированни отрядашта (бригадашта, звеньяшта):

1000 сом премни аргІагІа йоацаш йохка «Жигули» яхь цхьа автомашинн

Шелковской района «Путь к коммунизму» яхача колхоза комсаш лелаеча бригадина (бригадир нов. Каратыщкина М.),

800 сом йолаш премеш

Шелковской района «Коминтерн» яхача колхоза комсаш лелаеча бригадина (бригадир нов. Яцук Е. А.);

Надтеречни района «Новогорский» винсовхоза комсаш лелаеча бригадина (бригадир нов. Балаева З.),

500 сом йолаш премеш

Гудермесски района «Новогрозненский» винсовхоза комсаш лелаеча бригадина бригадир нов. ДанилзановХ.);

Надтеречни района «Знаменский» винсовхоза комсаш лелаеча бригадина (бригадир нов. Духаева З.).

Тхьамка даккхаран кийчдаран

социалистически яхье котало яьккхараш а лаьрхІа КПСС обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома сийлен грамоташ еннай

Ножай-Юртовски района,

Ножай-Юртовски района А. Шерипова цІерагІча колхоза.

Социалистически яхье котало яьккхараш а лаьрхІа КПСС обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома сийлен грамоташ, ахчан премеш еннай, аргІагІа йоацаш йохка «Жигули» яхь автомашинаш хьожаьй

механизированни отрядашта (бригадашта, звеньяшта):

1000 сом премни аргІагІа йоацаш йохка «Жигули» яхь цхьа автомашинн

Веденски района XXII партсъезда цІерагІча колхоза тхьамка лелаеча звенона (звеньевая нов. Залимханова Н.),

800 сом йолаш премеш

Веденски района Ленина цІерагІча колхоза тхьамка лелаеча звенона (звеньевая нов. Алиева З.),

Ножай-Юртовски района Жданова цІерагІча колхоза бригадина (бригадир нов. Элимханов Н.).

500 сом йолаш премеш

Веденски района Орджоникидзе цІерагІча колхоза бригадина (бригадир нов. Идрисова Д.),

Советски района «Ленинский путь» яхача совхоза бригадина (бригадир нов. Музыканов Х.).

Дуга даккхаран из пачхахьалкхенга дохкаран

социалистически яхье котало яьккхараш а лаьрхІа КПСС обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома сийлен грамоташ еннай

Шелковской района,

план 2500, социалистически декхараш 2700 тонн долаш пачхахьалкхенга 2750 тонн дуга доккарах.

Шелковской района «Коминтерн» яхача колхоза,

социалистически декхараш 1000 тонн долаш 1100 тонн дуга пачхахьалкхенга доккарах.

Социалистически яхье котало яьккхараш а лаьрхІа КПСС обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома сийлен грамоташ, ахчан премеш еннай, аргІагІа йоацаш йохка «Жигули» яхь автомашинаш хьожаьй

механизированни отрядашта (бригадашта, звеньяшта):

1000 сом премни аргІагІа йоацаш йохка «Жигули» яхь цхьа автомашинн

«Шелковской района «Коминтерн» яхача колхоза бригадина (бригадир нов. Бережанов М. М.),

800 сом премни

Шелковской района «Красный маяк» яхача колхоза бригадина (бригадир нов. Ерохин Н. И.).

Генараш дахаран уж пачхахьалкхенга дохкаран

социалистически яхье котало яьккхараш а лаьрхІа КПСС обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома сийлен грамоташ еннай

Урус-Мартановски района,

1700 гектар кулача кхай тІара хІара гектара тІара 14 центнер йовккхаш гидуаргаш яхара. Района гидуаргаш яхара 121 процента пачхахьалкхенга йохкара — 146 процента социалистически декхараш кхоачашдьа;

Назрановски района,

3178 гектар долча кхай тІара хІара гектара тІара 12 центнер йовлкхаш гидуаргаш яхарах. Района гидуаргаш яхара 115,4 процента уж пачхахьалкхенга йохкара — 132,8 процента социалистически декхараш кхоачашдьа.

Сунженски района «Победа» яха колхоз, 900 гектар долча кхай тІара хІара гектара тІара 17,5 центнер гидуаргаш яхарах. Колхозо гидуаргаш яхара 109,5 процента, уж пачхахьалкхенга йохкара 117 процента социалистически декхараш кхоачашдьа.

Назрановски района «60 лет Октября» яхача совхоза,

1218 гектар долча кхай тІара хІара гектара тІара 12,9 центнер гидуаргаш яхарах. Совхозо гидуаргаш яхара 114 процента, уж пачхахьалкхенга йохкара — 153 процента социалистически декхараш кхоачашдьа.

Социалистически яхье котало яьккхараш е а лаьрхІа КПСС обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома сийлен грамоташ, ахчан премеш еннай, аргІагІа йоацаш йохка «Жигули» яхь автомашинаш хьожаьй

механизированни отрядашта (бригадашта, звеньяшта):

1000 сом премни аргІагІа йоацаш йохка «Жигули» яхь цхьа автомашинн

Сунженски района «Победа» яхача колхоза бригадина (бригадир нов. Федонин А. И.),

800 сом йолаш премеш

Урус-Мартановски района «Гехинский» совхоза бригадина (бригадир нов. Хасуев Я.);

Сунженски района ЦІеча Эскаре цІерагІча колхоза бригадина (бригадир нов. Биманов С. И.);

Назрановски района совхоз-техникума № 1 йолча бригадина (бригадир нов. Белоев М. С.),

500 сом йолаш премеш

Сунженски района XX партсъезда цІерагІча колхоза бригадина (бригадир нов. Мысков В. В.);

Назрановски района «60 лет Октября» яхача совхоза бригадина (бригадир нов. Алиханов Д. И.).

Коартолаш яхаран кийчъяран

социалистически яхье котало яьккхараш а лаьрхІа КПСС обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома сийлен грамоташ еннай

Назрановски района,

715 гектар долча кхай тІара хІара гектара тІара 150 центнер йовккхаш коартол яхарах. Района коартол яхара 196,1, из пачхахьалкхенга йохкара 144,7 процент социалистически декхараш кхоачашдьа.

Назрановски района «Знаменский» совхоза

600 гектар долча кхай тІара хІара гектара тІара 163 центнер йовлкхаш коартол яхарах. Совхозо коартол яхара 138, из пачхахьалкхенга йохкара — 152 процент социалистически декхараш кхоачашдьа.

Социалистически яхье котало яьккхараш а лаьрхІа КПСС обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома сийлен грамоташ, ахчан премеш еннай, аргІагІа йоацаш йохка «Жигули» яхь автомашинаш хьожаьй

механизированни отрядашта (бригадашта, звеньяшта):

1000 сом премни аргІагІа йоацаш йохка «Жигули» яхь цхьа автомашинн

Назрановски района «Знаменский» совхоза бригадина (бригадир нов. Евлоев Х. Ш.),

800 сом премни

Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза мехотряда (бригадир нов. Козлов В. А.),

500 сом премни

Назрановски района «Знаменский» совхоза бригадина (бригадир нов. Аушев Ю. М.)

Массаза а хьалхарча мугІаре латташ...

Ирмоловски оалхазарий фабрика хІедига бап шоаш тІаийду социалистически декхараш шерагара шерага тІехкхоачадеш бола производственникаш. Каьарча шера дика хьокхам гойт коммуниста Дербишева Умай бригада. Ерriга ветеринарно-зоотехнически правилаш кхоачаш а еш, къахьегама дисциплина теляха а ца еш, «ЦаІ массанена тІехьа, массава а цхьаннена тІехьа» яхача девизагІа къахьег бригада барт болча коллектив. ХІара къахьегамхочоа боккъонца яйзай шиъ професси, хІаьта шиъ декхараш кийсен, коммунистий ІаьдалагІен кхоачаш а ду. Цудухьа шоай плапах меттел тІаийдеча социалистически декхарех а дика лоархІабу уж.

Нагахьа санна шу доладенначе хиъ цар шера плян хапал 10 ди хьалха кхоачашъе декхар тІаийца хиина дале, итт бетта Дербишевай бригада хІара яхкача котамгара 140 фуъ чуденад. план 138 долча. Долче, тІаийца декхар хапал хьалха кхоачашдергда. Бригада къахьегамхошта юкъе белгалъбьлна дика къахьегаш ба коммунистически къахьегама ударникар, кйслагІча пятилетке яхье котбьннараш Избахиева Захан Дербишева Нурен. Уж къахьегама ветеранаш Іалаьмате дика довзаш ба шоай гІулакх, цудухьа шера котамгара плапагІа чуда дезаш хиннараш 173 фуъ долча царех хІаране чудера 177 фуъ.

Тхьо шу совгІа ха я Избахиева Захус укхаза болх бу. Коа тІара оалхазараш лелалдара говзал дика яйзай цунна. Йоккха опыт йолча Захус дика гІо ду кагирхошта. Шерагара шерага хьалха латташ хьайоавгІача Захус тІехьабусараш хилийтац шийна уллув.

Нигта дукха ха я Дербишева Нурас, хьайбаш лелаеча болх бу а — доарна, Іаьсий лелалер йолаш балхаш деш хьаенача Нурайна цІаьхха ахы а халагІа дола гІулакх тІаьда, коа тІара оалхазараш леладе дагадехар. Цунна гІо дир Захус, ший опыт дІалуш йола цуй хьехамча а хиина. Из бахьан долаш кастта хийтар Нура ший балхах. Иштта хила доагІаш а дар гІулакх, хІана аьлча коммунист я Нура, хІаьта каралаьпа гІулакх дика деш а я.

ХьатІадоагІача шера чотах къахьегаш йола шиъ неша шолхача хьинарца болх беш я хІана. Цар хаддинза гІо ду шоашта уллув болх беш болча шоай ковкъосташта.

СУРТА ТІА: Избахиева Заху.

Я. ЦУЕВ.

Комсомоле-отчеташ хоржамаш

ЯХЬ—ТОЛАМА ЛАРД

«Малгобекнефть» НГДУ скважинашта капитальни ремонт еча цеха А. Каноев бригадира Х. Галаев групкомсорги волча комсомольско-кагирхой коллектива укх кхарча шера апрель бутт боаш кхоачашъяь яьккхар пхе шера план. «Ингушский» совхоза чабана Атаев Анзора наькъа тІа лел «Знак Почета» орден, чакхдаьннача шин шера 80 эзар сом «Кхом бара комсомольски фонде» дІаденнад района кагирхоша, цу юкъа цар рацпредложенеш телара хьаннна экономически эффект 170 эзар сом да.

Уж укх денношка Малгобекски городской комсомольски организаце конференци йолаш ВЛКСМ горкома хьалхарча секретара Г. Бокова яьча отчетни доклада цара алхха массехк цифреи факти мара яц. ХІаьта а цар къайта тешал ду района ВЛКСМ дукхача юкхьанцарча организацешна, горкомо белгтала болх баь хилара. Из шеко йоацаш дале а, конференце яьча доклада тІа а делегаташа даьча къамаьлашка а дукхагІа теркам тІаоазар далза дисача гІулакхашта, пайда эшаза йолча тороношта.

Хаддинза шоай балха задапеш кхоачаш ца ели ва районера 80 къона балхло, къонахчар къахьегамен производственни дисциплина телхарах алхха укх карарча шера доадаьд 328 сага-сахьат. Долаш да дукхха ихы тайпара дола кхоачамбоацараш а.

ВЛКСМ горкомо уж хилара керттера бахьан лерхІ кагирхошта юкъе социалистически яхь лерттІа вІаштІехьца никкарца, комсомола комитеташа, цуьна кулгалдега ледара леладарца, цхьайолча организацешка латта гІулакхаш боккъонца тахкара горком низ дІа ца кхоачаш юсаш хиларца.

Кагирхой говзал лаккъяра, уж дегІабоалабара, цар коллективистски оамалаш Іаьхий яра боккхача лоархІаме да уж коллективашка вІашагІтохар. Отчетни юкъа укхаза вІашагІъеллай 10 бригада. ХІаьа еррига дІалаьрхІача 28 кагирхой коллектив я укхаза. А. Галаев, А. Кокоев, С. Коттоев санна болча комсомольско-кагирхой коллективай кулгалхоша лерхІачох кагий нахи механарийн цхьа юкъара декхар кхоачашдара вІашагІтохаро цар болха хьеккхаш чІоагІагІа лакхду, къахьегамца коммунистически дог-уйла хургйолаш хьалкхебу.

Из бакъдара кхоачам ба лакхе вай хьоаьча кхаь коллектива ВЛКСМ ЦК карара кара тела ЦІе вымпелаш еннилга, хІара кхаь сагах шиъ коммунистически къахьегама ударник волга белгалдаьккхача. ХІаьта а цу дакъе ше беш бола болх тоа ба бича яргьяц ВЛКСМ горком. Комсомольско-кагирхой коллективаш вІашагІ а ехка толаме болх беш я керттерча даькъе экономически низбеччача дІаьхий къахьегама традицеш йолча Малгобекски бурув тохара балхий управлене, «Малгобекнефть» НГДУ, «Ингушский» совхозе.

ХІаьта «Кавказ», ГІ. Ахриева цІерагІча совхозашка хьалха хиннараш а ехая, тІаккха бытномбиняте, кирпичашъеча а «Ачалуки» яхача а заводашка уж хьаслга карагІдоалаш дац. Цхьацанахьара хьахоа цу хьакъехьа комсомольски организацеша гойташ йола инициатива боалами кулгалхоша хьал ца лацар бахьан нийслуш да из, яхаш. Уж бакъбе йиш хургьяр вай, нагахьа санна цар шоай толашагІйолча бригадай балха опыт шерра йоаржайоре, тІаккха кулгалхоша а довзаш хургдар из гІулакх мел пайдане да. Иштта вІашагІ ца еллача яргьяц кагирхой хьалхалаттача опыта районни школа а.

Цхьадола кхоачамбоацараш да союза чура болх вІаштІехьбоаккхача а кагирхошта коммунистически кхетам луча а. Цу балха юкъе формализм хулта дІадаькхадац цхьайолча комсомольски организацеша. Конференце къамаьлаш даьхар а, шита тІапІлача сошмо а дІадийхар уж кхоачамбоацараш сиха дІадахара. В. И. Ленин вах 110 шу дизара даха ма доаттІара наькъадахара комсомольски организацеша шоай хьинар тІадахийта дезилга.

Хьалхарча организационни пленуме ВЛКСМ горкома хьалхарча секретаралла хержар Г. Боков, шоллагІча секретаралла — А. Богатырев, секретаралла — Л. Кулбужева.

В. ЛИТВИНЕНКО.

ВЕНГРИ. Генарий даьттен белкоаи доаиъари кийчдеш йола керда завод хьалъеш латт республика централъни даькъа тІа уллача Мартфю. ХІара денна укхаза чакхйоахаргъя 80 — 100 вагон бийдал — рапс, гидуаргаш, сол. 1980 шу чакхдоаллаш болх бе йолаяла езаш йола предприяти ший дукхагІйола продукци экспортагІа дІаухийташ хургъя.

СУРТА ТІА: хьалеш латта завод.

МТИ — ТАСС.

МОСКВА. «Марси жІовя» яхача заводе чакхдоалаш латт мукхдуаш доацача ленташ шийла прокатна еча цеха кердача комплекса хьалхара аргІа хьальяра гІишлои монтажни балхаш.

Кердача комплекса хьалхара аргІа болх бе йолаяллийтаро торо хулийтаргъя шера мукхцуаш доацача болаза лента шин эзар гаргга тонн арахеца. ХІаьта ерригача комплекса шера йола проектни мощность 6,7 эзар тонн я.

Диткъа мукхдуаш доаца лента шера дІаухийтаргда автомобильий, тракторий промышленносте. ХІаьта иштта бытовойи кухнея эшаш йола хІамаш кийчъеча а.

СУРТА ТІА: кердача цеха хьалхара аргІа.

Н. МАЛЫШЕВА сурт. ТАСС фотохроника.

ИттлагІча пятилетка мулаш

ЭВМ плана корректировка еш я

Экономикана дола деча тІа-тІа лакхлу вай мехка лаьрхІача автоматизировании системай лоархІам. Царех цхьаннех — кибернетика Киевски института Іилманхоша оттаьча планироване диалогови системах (ДИСПЛАН) пайда ийпар иттлагІча пятилеткана лаьрхІа республика халкъа боахамa планировани еш Украински ССР Госплано.

ДИСПЛАН система, торо хулийт лоаццача а ІІаьххача а хана йолча планироване управлени моделаш хьае а цар гІоьца уж гІулакхаш кхоачашдара эшаре дикагІа дола никъ хаьржа а. Цу тІа а цу ерригача моделех доаллаш цхьа хІама да — решени тІаэц дукхьал лоархІа эксперимент яьчул тІехьагІа.

Практико хьахьокх, планаш уеттаю органаш наст-наста производственни задачешта коррективаш е езаш хулаш хилар. Масала, автомобилаш арахецара программа чІоагІа хувца езаш моттиг оттай. Цу гІулакха дукхача сиекин дольой къоастадаь аьлча, Іаьрхачен бос боалхен металлургех, станокашъеча, приборашъеча, электроника предприятей задапешка цІаькка а хьалха дезаргдар. Коррективаш цепной реакци хьоккхалургьяр иштта добывающи промышленностах гІишлошъяра сферах, наькъа ресурсех, къахьегама норматевех, элалех. Дерригa цу хувцамех хьалиннараш дихла лерххІача тайпара лоархІа вІаштІехьдаргдац, хІана аьлча 20 миллион гаргга цІи йолаш я вай мехко арахецача продукце еррига ассортимент.

— Из гІулакх хулургда электронни системаш юкъе йоалайой. — йоах Украински ССР Іилмай Академе кибернетика Института директора академика Виктор Глушкова. — План оттаеш специалисташа бах беррига болх хана, средствай, ресурсий факторий лоархІам а тІехьа бицлургбоацаш ЭВМ дага ма латтий. Из болх чехкка бе ниш йолаш хиларагІа де дезаш дола хувцамаш геттара кІезигача хана ерригача моделага кхоач. Массехк минута плана корректировка ю ЭВМ.

ДИСПЛАН торо хулийт специалиста миччa хана а хьолкашна оттадаь декхар мишта къоастаде деза бокъонца ха. Компьютеро хьахьокхаргья планироване эсала моттиг, керда идея хьалхайоаккхаргья. Экономикен планировани счен балхаш деш бола вах юкхьанцара информации керда идеиши хьатергйола коллективни хьыкъал а хинна дІаоттаргболаш вІашагІтоха тІерг ДИСПЛАН.

Экономисташта, плановикашта, административни аппарате гІулакхе барашта меттел промышленностен ярта боахамен балхаш деча квалифицированни болхлошта а хьабел кердача система планировани еча юкъарчал доаццаш дакъа лацара бола никъ. Машина цхьатарра теркам тІабалийта «сортировка ергья шийта хьаккхьачаца предложеневешта, царга хьожаргья, царех оптимальни ерааш хьахъоастаргья».

ДИСПЛАНЕ хта вІаштІехьдаьннад дукхьал цхьаш. хьажа хьанийцача даькъе меттел, миччa бесса хинна а цуьца дукъаденна долча кхыча довкъой а планашта корреккци е гІо дергдола математически метод лаха, — йоах академика Глушкова. Система болх сиха беш хиларо торо хулийт дукха дукхагІча предложенешна хьажа, хІаьта долче, оптимизаци интенсивнегІа чакхъяка а.

Керда диалогови система хьаяьй СЭВ членаш долча мехкашка, къоастадаь аьлча, СССР, ГДР, Польше, кийч а яь арахецаш йолча ЭВМ кІийлев тІа. Цунах доахк болгарски дискаши магнитни ленташи, польски непаетта устройстваш, венгерски дисплеяш, ЧССР арахеца электрофицированни язду машинкаш. ДИСПЛАНа технически база хьаеча кІелига лаьца а дукха лаьца а дакъа лоацаш да социалистически содружества дерригa мехкаш.

— Керда система СЭВ мехкий электронно-вычислителани техника специалисташта юкъерча Іалламате доккхийча буязамий масалех, алхха цаІ мара дац, — йоах академика Виктор Глушкова. — Цу даькъера балхаш дара кизаш вІашагІтехадар итт шу хьалха, хІаьта цувах хьахиннар Іалаьмате дика а да — хьаяьй ЕС ЭВМ сере вІашагІйоаххача электронно-вычислительни машинай цаІ йола система. Болгарски Іилмахоша цхьана тха специалисташа оттаьй электронни техника тІехдина образецаш — «Ряд-2» тайпагІа йола машинаш, производственни процессашта автоматизаци яра лаьрхІача периферийни устройствашта управлени яра система, хІаьта иштта хьехачен диалогови программай производствана автоматизаци яра система, иштта управлене автоматизированни шиъ система — «Лабораторий» «Духхьашхаръяри».

Укх шерарча дувен халкъашта юкъерча Лейпцигски ярмарке дошо майдалг еннай украински Іилмахой группа хьаьлча «ВАРС» олача автоматизированни системана. ХІанэ из НРВ я, цига цун образецагІа болгарски предприятеша арахецаргья из система СЭВ членаш долча дерригача мехкашта.

Долорес ЩЕТИНИНА. (АПН).

ПХЕ ШЕРА ПЛАН — ХАНАЛ ХЬАЛХА

Иттлагіча пятилетка декхараш толамца кхоачайдара тІехьа шерра социалистически ядъ а йоаржаръ, кьинар кхо ца деш къахьегаш хиннаб укх шера «Ингушский» совхоза кхаш леладераш. Цу тІехь цар дика аттув а баьннаб.

ЧІоагІа йокъах йолаш хьала ахка хиннадале а, дика хьийкъа ялаташ кхедаьд укх шера цу боахамя ахархоша. Цо торо еннай царна шоашта хьалхашка латта кертера декхар — паччахьалкхенна ялат дІадалара план тІеххоачашъе. Паччахьалкхен амбарашка дІадахьийтад 2500 совгІа тонн ялат. ХьажкІаш а тІехьа лаьрхІа йола план толамца кхоачаш а ен.

Укх пятилетка хьалхарча диъ шера совхоза кхаш леладераша паччахьалкхенна дІаденнад 14197 тонн ялат, планах 10700 тонн йолча. Вешта аьлча, цар диъ шера толамца кхоачашдаьд паччахьалкхенна ялат дІадалара ерригача иттлагІча пятилетка декхараш. Пхи бІаь совгІа тонн ялат дехнад паччахьалкхенга цхьайттлагІча пятилетка чотах. Ер пятилетка чаккхйоалача шера хьатІайоагІача пятилетка чотах къахьегаш хургба совхоза кхаш леладераш, ялат кхедара а из паччахьалкхенна дІадалара а даькъе. ХІаьта ахархочун къахьегама керттера оагІув из ма йий.

Дика віаштІехьдаьккха ладу боахаме дольтта доанкха культураш кхеяра гІулакх а. Районе дикагІа хьийкъа генараш кхедаьд совхоза механизатораша. ХІара гектара тІара 14.5 центнер йолаш генараш чуийцад уккаха укх шера, планах 8.5-н социалистически декхарех 10-н центнер чуэца лаьрхІа хиннача. ХІаьта коммуниста Коригов Хьасана кулгалдеча цхьоалагІча мехотрядерча механизатораша шоаш леладеча генарий бІаь гектарах хІаране тІара 18 центнер йолаш генараш чуийцад.

Цо торо еннай совхоза укх шера паччахьалкхенна генараш дІадалара декхараш цкъаи ахалле тІеххоачашде. Шера планах паччахьалкхенна 390 тонн генараш дІадала дезаш хиннача, совхоза къахьегамхоша заготзерно дІадаьхьийтад дІалоархІача боарамe 630 тонн. Шера планал совгІа 240 тонн а йолаш.

ЛаьрххІа дика йоакхо ю совхозе хьатІадоагІача шерарча хьувкъама а. ДикагІча агротехнически ханашка 2213 гектара тІа гурахьа дуьна бола ялаташ дІадийнад совхоза механизатораша, план 2110 гектар йолча. Ка болча ялаташта юкъе эггара хьалхарча моттиге латт кІа. 1465 гектара тІа дІадийнад из совхозо укх гурахьа.

БІаьсти ялаташ дІадуьргдолча дерригача кхашка хьинаьха эбь аьхай. 1600 гектара тІа чанхбаьккхаб из болх. Зяба кхаш оахача къаьстта хьинаре къахьийтад трактористаша Мержоев Жабраила, Цечоев Марзабика, Келигов Махьмада, Коттоев Адама, кхьбараша. ХІара дийнахьа паІ-ах — шиъ норма кхоачашъеш болх баьб царех хІаране.

К-700 трактор лелаеш ва Мержоев Жабраил. Гурахьа дувча ялаташта аьхар а тІехьа дІалаьрхІача, 1500 гектар кхаш аьхад цо шиъ агрегатаца. Цу юкъа 600 гектар зябь а йолаш.

— Цу толамий ларде латт, — дувц совхоза керттерча агронома Гандалоев Іийсас, — эггара хьалха совхоза кхаш леладерий хьинаре къахьегам. Тха механизатораш говзал лакха йолаш хилар, кхаш леладара культура тІехь-тІехьагІа лакклуш хилар. Хьаэцаргда вай, масала, укх гурахьа дІадийна ка бола ялаташ. Хьалхарча шерашкарчул 15 ди хьалха дІадийна даьхад уж тха механизатораша. Цхьа эзар гектара тІа дІадийна ка бола ялаташ, дІадувшшехьа гранулех йола суперфосфат а тохаш дІадийнад. Гурахьа дІадийнача дерригача ялатех 80 процент хулаш дараш дІадийцад хьалха ва болча ялаташта дикагІа лоархІаш йола культураш дІайийна хиннача кхашка. Тхьо процент мара хилац хьалха ка боли ялаташ хиннача кхашка шоллагІа юхадийнарех. Цу масалаца гойт боахаме кхаш леладара культура лакклуш йоагІилга. ХІаьта цо новкъостал ду тхона Іалама хьалаш низкъала хилча а дикагІа хьийкъа ялаташ кхеде.

Дика віаштІехьаьккха лелаьй совхоза кхаш леладераш юкъе социалистически ядъ. Совхоза, отделеней кулгалхоша, партийни, профсоюзни организацеша къаьстта чІоагІа терко еш лeладаьд социалистически ядъе котбаьннарош, балха дикагІа хьонхамаш даьхараш морально а материально а белгалбахара гІулакх. БІаьсти ялаташ дІадувча, аьхки царна Іуналдеча, тІаккха ялаташ чуэдеча, хьатІадоагІача шерарча хьувкъама ларда йоллача, доакъэраш Іалашдеча цо къаьстта оттаьь социалистически ядъ а ядъе котбаьннараш моральноя материальноя белгалбахара а бокъонаш хиннай. Шерра баьржа хиннаб боахаме «ХІара кхойна — дикала Знак», хиннайтара тІехьара болам. Кхаш леладеча тайп-тайпарча балхашка тІехдика хьонхамаш даьхараш материальноя белгалбоахаш алхха укх цхьан шера царна совгІаташ деш дІадахийтад совхозе 3900 сом.

Районерча кхыча боахамий а санна «Ингушский» совхоза балха керттера оагІув я комсаш леладелга. 653 гектара тІа я совхоза комсий плантацеш. Царех 200 гектара тІара ераш хьатІадоагІача шера хьувкъам бала йолалуш а йолаш. Дика чаккхдаьхад совхозе укх шера комсашта Іунал дара [illegible] а.

Укх гурахьа планах 150 гектара тІара комсаш яІа еэаш бар совхозе. Из болх хьалхахьен дийси чаккхбаьккхаб уккаха. Комсий кхашка гуйран балхаш чаккхдоахача къаьстта хьинаре къахьийтад Мержоева Долатхана, Чапанова Іайнас, Дзейтова Рейхьанта, Гандалоева Хьанифас, кхьбараша. Шоай дезалашца цхьана 7.5 — 10.5 гектар комсаш лелаеш я царех хІараяр 1977-ча шера дена. Ханнахьа оасар деш, кхы эша Іунал деш дика лелаьй йар шоай комсаш. ХІаьта хІанз гурахьа эггара хьалхарча шоай участкашкара комсаш яІа баьннаб уж.

ЧІоагІа низкъала болх ба Іан шелал ІаткъаргІоацаш комсий кІотаргаш лаьтта тІа хьехкя дІакъойлайоахилга. Из болх районерча боахамашта юкъе эггара хьалха йистебаьккхаб «Ингушский» совхоза комсаш лелаераша. Комсаш лаьтта кІал йоахача къаьстта хьинаре болх баьб трактористаша Евлоев Хасмахьмада, Медов Азматгире, Фаргиев Махьмадгире, кхьбараша. ХІара дийнахьа цаІа ахк норма йоаккхаш оасаре къахьийтад царех хІаране. Иштта дика хьонхамаш доахаш къахьег комсий плантацешка шпалера дІатоха бІоагІий оттадеш болча трактореста Фаргиев Мувсеси боаххочо Мержоев Моатеи.

А. БАСИЕВ.

Коммунистех дола дувцараш

ОПЫТ ХЬАИЙЦА

Цул хІана а 30 шу даьннадац, бакъда, хьайбаш леладечун атта боаца болх баьна тоьал ха я. Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза № 3 йолча шурий-товарни ферме доярка я Хамзатова Аьсет. Дукха да цо де дезаш дар: болх, цІагІара дезал... Цул совгІа, общественни болх бе а кховю из. Аьсет ферме партгрупорг я. Ферме коммунисташ дукха бецс а, цар беча балха ше бехктоккаме лоархІ цо.

Коммунист бе-башха боалаш болх бе бокъо йолаш вац. Из кхета а деш, къахьегаш хиннача Аьсета ханал хьалха социалистически декхараш кхоачаш а деш, даьхача доккхийча толамашца дездир Сийлахь-боккхача Октябра 62 шу дизаре шІей. Чаккхбаьннача итт беттах ше лелабеча 25 Іаттагара 90 тонн шура яьккхай цо. Юкъера лаьрхІача хІара Іаттагара 3600 килограмм шура яьккхай, шера тІалйца декхараш 3000 килограмм мара ца хиннача.

ДагадоагІа Аьсета ше воркІ шу хьалха ферме дояркалла болх бе ена ха. Хьалха хьайбаш леладеш ца хиннача цунна хацар доахан детта, царна лерттІа гІулакх де. Бакъда, дерриге а ха чІоагІа безам бар.

Ферме дукха бар опыт йола доярксш. Царна юкъе яр хьинаре къахьегарах ордени медалаши тийна доярка Шадиева Асма. Цунна тара хила чІоагІа безам болаш яр Аьсет а.

— Хьажалахь йоІ, — аьлар Асмас, — хІара Іатта оамал ІомаелахЬ, цунна дезар дІалелахь. На ца а еттаяш, саббаре, бекан хьоасташ хилча цо шура а дукхагІа лу хьона.

Хьийцар Аьсета шийга йоккха опыт йолча доярксе мел яьхар. Ала йиш яц, Аьсета херка дикагІа дола доахан а деннад. Вокхарна доаца дикагІа дола хьалаш даьд, аьнна. Хьалаш а доахан а массане а цхьатарра да. ХІаьта Аьсета доаха толамаш дика къахьегарца дувзадеина да.

Доккхал ду ферма заведующе коммуниста З. Д. Дресова шоай партгрупоргах. Из хьалха латтача коммунисташа хьонкам а телаш даьхад уж толамаш.

Фермера доахан дикача фух да. Къадеинараш, шура кІезигагІа лураш дІа а доахаш, цар когаметта къона дараш хьаувттаду.

Укх девошка тІатеІІа къахьегаш ба фермера доярксш, беррига хьайбаш леладераш. ИттлагІча пятилетка диълагІча шера планаш а социалистически декхараш а кхоачашде гІерт уж.

С. КОРАБЛИНОВ

Ростовски-на-Дону машиностроительни завода зуборезчиний бригадир Алексей Петрович Исаев — берригача мехка хІинз хьаллаьна дола «ТІехьабусараш боацаш бе болх» яхача гІулакха инициаторех цаІ ва. Из керте латтача коллективо хаддаккха лакхъю къахьегама оасарле. Пятилетка задани А. Исаеви цуй бригада членашеи кхоачашъяьй. В. И. Ленин вавча дийнахьа дена 110 шу дизарга 8 шера норма кхоачашъе дош деннад болхлоша.

Къахьегаме доккхий гІулакхаш карагІдувлларах, производства техникеи технологии вогаьккха тоалра ларда тІа балха эффективности дикали лакхьярах А. П. Исаевна 1979 шера СССР Пачхьалкхен премия еннай.

СУРТА ТІА: бригадир А. П. Исаев (аьттехьарвар) механо-сборочни цеха начальник А. Н. Коваленкои.

Е. НЕДЕРЕ сурт.
ТАСС фотохроника.

ХЬАДЕЧОХ ДОГ ЛАЗАШ ХИЛЧА

ДІабахача итт бетта баьча балха итогех социалистически ядъе котало яьккхар а лаьрхІа республикански газеташ тІа хьадийллача сийлен Улга тІа яьккхар Урус-Мартановски района Мичурина цІерагІча совхоза шурий ферма коллектив.

Лакха хьонхамаш гойташ къахьега малагІча гІулаккхаша карагІдовлийт хьажа вахе хилар со цу ферме укх деношка. Лостам болаш цІена я коа. Керда кІира тека латт хьайбай помещенеш. Іуйрийна 10 сахьат даьнна ха йоллаше а коа хьегуш саг вацар. Цу гІулакхо со цец а ваьккхар цкъарчоа. Цук бехьан кхетадир цІеча уголоке чуваьлча. Іуйрийна божа бийттачул тІехьагІа укхаза гулбеннача хьайбаш леладераша вай мехка, дерригача дунен тІа хиннача къаьстта теркам тІаозача кердача гІулакхех, событеех политинформаци еш вар хьайбаш леладеча цеха начальник, зоотехник Исмаилов Мувси. Теркам тІабахийта ладувгІар наха Мувсес дувцачунга.

Политинформаци чакхьаьлча хьалхарча дийнахьа баьча балха итог ю, гучадоах кхоачамбоацараш. Уж кхы ца хилийтара де дезачох дувц. ТІеххьара а белгалбоах хаьлхарча дийнахьа ядъе котало яьккхараш. Уж ба доярка Дудушева ТІаус, Іаьсий леладеш йола Умарова Паца, божа Іу Алиев Ваха.

— ХІара балха ди тахан санна долалу тха. Эттара хьалха, Іуйрийна ялх сахьат даьлча, доярксш боагІа белха. Уж божа беттара кийчо яь балалехьа хьабоагІа божа Іуй. Доярксша доахан деттаюе а хьоьш цІеи а дийя керда доакъар яулл цар хьайбашта. Уж балхаш даь баьлча цІеча уголоке гулалу. ДІахо дар хьона бІаргадайннача тайпара чаккхдоал. ХІаьта хІанз доярксш делкъейга божа беттара кийчо еш ба, — йоах зоотехника Исламов Мувсас.

— Къахьегама дисциплина чІоагІъяра къаьстта теркам тІабохийт оаха, — йоах бригадира Батукаев Гехое. — ХІана аьлча цунах тийша да наха дерригa балхаш ферме оттаьча графикага хьажжа шаш ханнахьа чаккхдахар. Коллектива толамаш дахийта йиш хулийтача гІулакхий цхьа оагІув мара яц из. Геттара лоархІаме да нах шоай хьадечох дог лазаш хилар. Из кхета а деш, кхьа балхацара безам совбаккхара, йоих аттача баккхара, цар политически кхетам лакхбора хаддаккха теркам тІаухийт совхоза а ферма а кулгалхоша. Ядъе хьалхле лелаеш, шоай декхарех къаьстта дика лоархІабеш боло нах морально а материально а белгалбоах. Балха тІера ваьнна мара Іалашде йиш йоацача кІаьтІа жвачунца Іалашву ферма къахьега хІора саг. Иштта, хІанзле цхьаьцца тонн йоа, ахиппха бІаь килограмм ялат, эшача боаржагІа боладдараш, сом бенняб царна. ХІанз дахча, кІор тел. Цу деррига а лакха оасарле йолаш къахьега віаштІехьдоалийт наьха.

Цхьа доярка ли ферме хІара кхоабача Іаттагара шура яьккхара шера план кхоачаш ца еш. ХІаьта яхье хьалха а СССР Лакхехьавча Совета депутат Батуева Зайдат. Цул дукха тІехьа ца бусаш къахьегаш хьабоагІа доярксш Дудушева ТІаус, Далаева Робат, Пищуева Хазан. Цар, хІаьта Іаьсий леладеш йолча Умарова Паде, божа Іуй Алиев Вахий, Багуров Ахьмада, Тутаев Хьоазий сийна арахийца я укхаза хьалтехо йоалла «Молния».

Цар санна хьинаре болх бечь бригача коллектива къахьегамо карагІдалийтад паччахьалкхента хІанзе а 835 тонн шура йохка, шера план 835 йолаш. ХІаьта иттлагІа пятилетка йолаелча денэ паччахьалкхенга ехкаб 3200 тонн совгІа. Кхы а 530 тонн ехкача боал ферма къахьегамхой пхе шера план яь. ХІаьта хІанз санна оасаре дІахо а болх бойя шеко яц, лаьрххІача тайпара, пхе шера план кхоачашъяра йохка езаш йиса шура В. И. Ленин ваь 110 шу дузача дийнахьа цар йохкаргхиларах.

Дета боккха тоам беш до шура яьккхарга дІадодар планагІа доагІачул лохагІа хилар. Цу гІулакхо йиш хилийтар ферма коллективa, совхозна 40 эзар сома пайда бе.

Иштта дика болх беш хилро віаштІехьдоалийт ферма коллектива паччахьалкхента йохка еррига шура цхьоалагІча классагІен боалаш хьажагІен йолаш йохка. ХІаьта шиттача шурах доагІаччул совгІа 10—15 процент дукхагІа ахча лу паччахьалкхено. Шура яьккхарга дІадодар планал лохагІа хилийта йиш хулийтача бахьанех цаІ да из. ШоллагІа дар доакъарох пайда эцарца дувзадеина да.

— ДукхагІен кІезигагІен шура луш доахан да хІара группе. Уж дика довз доярксшта. ДукхагІа шура лучар доакъар а дукхагІа дуъ, хІаьта кІезигагІа лучир — кІезигагІа. Цоаца цхьатарра доакъар диллача цхьадараш мела дус, хІаьта вокхар сен дезе цхьа дакъа доакъар ля дуаш а дут. Цудухьа доярксша беха Іуштта хьех мала, мел доакъар дилла деза, пайда боацаш, из довргдоацаш, — аьлар Гехос, цу гІулакха бахьан гучадоаккхаш.

ХІара шера, планал совгІа а долаш, доакъар Іалашду совхоза къахьегамхоша. Іалашденне а дерригa доакъар хьа а дахьаш ферма коа дІаоттаду.

Доакъар шортта да аьнна, пайда боацаш доадац. Оттаьча рационага хьежжа эшача боарамагІа эза а эзе дІалу из божа Іушка. Цар, шоай оагІорахьара мича, мел диллад хоттаи хьийцача доакъарах тоам бу доярксша.

Хьайбана дааза дита доакъар дІахо пайда эца йиш йолаш дар хьакъоасталича мара, дІакхоссац. ХІаьта хьахеркар Іанарца кІаьдде, концентраташ тоха ча а эдийя бейсанна дуаргдолаш хьайбашта хьалхашка дулл.

Кхы а цхьа хІама да белгалдаккха дезаш. Укх тІехьарча пхе шера цхьа саг тІера ваьнна, хувцаенанац ферма коллектив. Балха моттиг мукъальча шиш дІатта безам болаш дукха хул. ХІана аьлча, ферма хІара болхлочоа луш йола премеш а лаьрхІача бетта юкъера лаьрхІача 270—280 сом ахча да.

М. ХАМАТХАНОВ.

Доазол дехьара

Европа—машара континент

ХЕЛЬСИНКЕРА МАДРИДЕ БОДАЧА НОВКЪА

Хельсинке хиннача еррит-европейски совещане дакъа лаьцача 35 мехках тхьаьйисне хІаьта иштта дунен халкъашта юкъерча лоархІаш йолча тхьаь организацей викалаш октябрь бетта тІеххьарча деношка віашагІкхийттабар КъилбаседІа форда йисте Остендена гаьна йоацаш уллача Де-Хая яхача бельгийски городе герз дІадаккхараи кхерамзаленеи тІехьарча европейски общественноста форуме дакъа лаца.

«Переговораш, — аьннад цига дийцарий корта беш йолча коммюнике тІа, — я халкъий кхерамзлеи хоадам беш йоа фактор». Къамаьлаш даьрех цхьаккха а саг вицанзар ОСВ-2 дола Договор хьал ва лоацаши герз дІадаккхара еррига проблемаш чулоацаш йола диалог дерригача боарамашка дІахояхьар ца могадеши. Дискуссе дакъа лаьцараша во могайир Европе керда американски ядерни герз дІанийсдара наькъаца хІанз йолаш йола низий равновеси йохаяра идея. Барт бирза віаштІехьа хилар форуме иштта 1980 шера Мадриде хила езача Европа 33 мехка, США, Канада викалий совещане лоархІама хьакъехьа а, хІаьта иштта паччахьалкхенашта юкъера тешам чІоагІбара дерригача европейски мехкий викалаша дакъа а лоацаш йола политически боарамера конференци гульяра даькъе а.

ЧІоагІа сатем боабеш дар «кхачара радиус йоккха йолча а тІехдаьнна сиха хьокадаьча дІакхоачача а геройн тайпаш хьадаро Іалаьмате боккха кхерам тІаоттабеш хиларах» дола коммюнике дешаш.

Герз дІадаккхара дукъа диалог дІахо яхьаза аргІоацаш хилар из яр вай бІаьшерен 70-ча шерашка тІорбаьнна бола политически общественни деятелаш, цу даькъе хьалха цу гІулакха юкъе віалла дакъа ца лоацаш хинараш а болаш, кхоалагІа Бельге боалабаьча форума керттера идея. Континента тІа машар хилийта гІертача берригнеи низаш віашагІтохар, — иштта бар Бельге хьаьший тІадоагІача шера гурахьа испански столице хьийхача Мадрида мэра Э. Тьерно Гальвана тІахьехам.

АПН лаьрххІача корреспонденташа дийхар бельгийски віашагІкхетаре дакъа лоацаш хиннарех цхьабарашкара форумах дола шоашта хетараш дувцилга.

— Сона хетаргахьа укх тайпара дола віашагІкхетараш, — аьлар социалистически партегара Португале парламента депутат волча Джозе Пимента, — каст-каста де деза, хІана аьлча Малхбузен общественность геттара во информаци яь я кхерамзлени герз дІадаккхарен проблемай даькъе. Цун бахьан, сона хетаргахьа, практически цу темех, цу даькъе ядерни тІема кхерамах а, цхьаккха а хІама дувцаш йоацача буржуази пресса методех латт. Вокх оагІорахьара, массови информаце империалистически средстваша дилла а НАТО могаю, хІаьта Варшавски Договора дерригa гІулакхаш во могаду. ГІулакх иштта эттача хана вай дектар да общественни мнени органгІаяккхар. Европе бокъонца эттa хьал дІадовзийтар.

Со се, — дІахо дувц Джозе Пимента, — сбалансированни низий кІийлен тІа еха переговорашта тІехьа ва. Сона хет, Малхбоалено тела предложенеши чакхдаха гІерта гІулакхаши тесса дита йиш яц аьнна, къаьстта белгальеха безам ба са дукха ва йоацаши Президента Брежнева ма предложенеш. Европе хувца йиш яц хІанзара ситуаци, керда герз хьатІанкхаьхьа йиш яц, хІанз беррига низ из кІезигдараи цигара дІадалаьран тІабахийта безача хана».

Сантейши престоло форуме дувцарашка ладувгІа вайта хиннача «Пакс Кристи» (машара тІехьарча Католически болама дунен халкъашта юкъерча организаце) Бельге Валлонски даькъа генеральни секретара Жаклин Тьеффре аьлар: «Сона хетачох, форум хила еззача хана хиннай, хІана аьлча герз хьаделга сихдара даькъе керда го боаккхаш латт. «Пакс Кристи» тІагІертта герз дІадаккха ихаш йола дукха ха я. ХІанз оаха низ тІаухийта хІама да Европе стратегически герз соадаккхара духьал латтар. Герз кІезигдара даькъерча Президента Брежнева тІеххьарча предложенеех дийцача, сона хетачох, Малхбузе цу деша уйлае деккарийла я, эггара кІезигагІа дале а переговораш е раьза а хулаш.

Новкъа да, — дІахо дувц Жаклина Тьеффре, — Бельге общественни мненена хьадда долча пропагандистки низаша кхерам тІатувсаш а влияни еш а хилар. Аз айса а лайнай цул унзара гІулакхаш, бельгийски халкъа дика лата доагІаш болча дунен шоллагІча тІема халонаш. Из иштта долча хана и тха мехкарча дукхахнеша, из новкъа дале а, хозза кхетадац кердача термоядерни тІемо мел зе дерга адамнена. ТІема духьал хилар оаха лелабеш болча диках доаллаш хІама да. Тхо общественность кхетае гІерт машаре цхьан даха йиш хиларах, из адамнена пайдана а доацаш мегаргдоацаш а хІама хиларах».

«Аз форума дакъа мах бу, — аьлар Франце кагирхой коммунистически Болама (ДКМФ) кулгалдара члена Парижерча студента Патрис Траше, — хІана аьлча укказа хилар Малхбузен Европана тІаэтта керда кхерам — керда американски ядерни герз — «Першинг-2» яха ракеташи тхьамаш дола ракеташи — дІанийсдара план белгал а йоаккхаш йола хьаддза дискусси. Де-Хаге хиннача паргІатача дискуссе хьехайир герз дІадаккхара проблема еррига оагІонаш. Белгалдаккха деза, советски делегаташа долча бесса, къайлагІа хІама доацаш дийца хилар шоашта хетараш, кхьбараша хетараш кхетаде шоаш раьза а ца хилар дІа а гойташ.

Тха болаво, — кертагІдаьккхар П. Траше, — тІехьарча хана дукхагІа теркалду герз дІадаккхара дешаш. ХІаьта из кхетадеш а да. Французски кагирхоша во лоархІ герз хьаделга сихдар, хІаьта дилла а тІемах кхера а кхераш бахa дагаболаш а бац.

Тхона хет, — аьлар П. Траше ший къамаьла чаккхдоаллаш, — герз дІадаккхара гІулакха хІара цу даькъе боаккхаш гІа, мелла из зІамига бале а, пайдане хургба аьнна. Цу гІулакха оарцагІбоала беза США-и СССР-и аьнна ца Іеш еррига кхы йола державаш а, царца Франци а йолаш. Брежнева хьахайкаьча советски кердача инициативаша хьагойт Москва дикаяна лелаш хилар, царех хила йиш я Малхбузенна Малхбоалено дІадоладаь хІама дІахо дехьара дола бахьан, из иштта хила йиш я къаьстта Президента Брежнева цу плане кхачарга ца а хьежаш дергдолча лоархІамеча гІулакхех хоам баьца Іеш, кхачара радиус юкъера йола герз а чудовгІаш долча дукхача дешай хьакъехьа переговораш е ше вийча хилар хьакхайкадаь хилар бахьан долаш».

А. ИГНАТОВ,
О. ПОЛИЩУК.
(АПН).
Де-Хаг — Брюссель.

АПН корреспонденташа хоамаш ду

ДИЙША НАХ ДІАУХАШ ЛАТТ

ВІашагІкхийтта Штаташ цІакхта а юхаоэалуш хиннаяц, шоашта къилбаседехьарча лоалахочун чотагІа карахкача хІамилг нийсъелча. США, масала, дикка хІама кходе віаштІехьдоал лакхара образовани йола специалисташ нийчбеча, лакха алапеш а хьежадеш Канадера уж Іо а кхувлаш.

«Дикача лоалахой гІулакхий» даькъерча американски политика цу аспекто тІеххьарча хана тІа-тІа дукхагІа уйла е яьккхай канадски общественность. Аьлча кхоачам ба, канадски медицински ассоциаце даьча лоархІамех, дуккхьал укх шера ВІашагІкхийттача Штаташа Канадера бархІ бІаьннега кхоачаш лор-терапевт воалаваьа аьлча.

Къулбехьарча лоалахоша уж лораш кийна а балалехьа безам тІабохийт студентий США-рча частни практика луча пайдан перспективаша. Ассоциаце доклади тІа белгалдоаххача тайпара, дукхача дийша боалаш болча медикаша шоай университета программагІча экзаменашца цхьана кхоачашду шоашта США-ра хьакхухьийта йоалон балхаш. ХІаьта лор нийчварга дІадохийт Канадерча налогаш телачун чотагІа 100 эзар совгІа доллар. Из бахьан долаш дуккхьал укх шера мехка, ахчаца лаьрхІача хиннача пен боарам 100 миллион гаргга долларга кхоач.

Американций наьха хІамaнга латта безам лорашца мара боацаш бац. ДІабехаш Канадера дІаух эзараш боле Іилман балхахой. «Стар» яхача торонтски газето яэду, США дІаухаш бола дийша нах меллаб аьлча, гаргарча хана кьоакхи тІан Мехка «интеллектуальни банкротство» хила мегаш селла дукха ба.

ВІашагІкхийттача Штаташа говза пайда эц дукхача канадски университетий тохкамий центрий хаьча финансови хьалех. Дукха ха йоацаш нахальлъхача данеех, кризис хулчча дІатІаэтта я хІанз Онтарио яхача эггара йоккхагІа йолча канадски провинце пхийтте а университет. ХьатІадоагІача шера хила мегаш лерхІаш дола хІама да профессорско-преподавательски состава юкъера дуккхабараш дІабахо безаш, лабораторена йолча оборудованена хьожаду ахча чІоагІа кІезигде — дезаш, тохкамий программа хьоргае еаш гІулакх оттар.

«ДикагІа болча специалисташта ВІашагІкхийттача Штаташна дІаяха бокъо а телаш, тІехьагІа тоаде йиш йоаца гІалат ду канадски университеташа. Нагахьа санна вай Іилмахошта балха хиланза даргдоацаш дола хьалаш хьа ца дой, интеллектуальни хІинат кастта геттара унзара хургьа Канаде», — кертагІдоах «Старо».

А. САНДАКОВ,
АПН соб. корр.

Герз Іоадара дукъала

ПАРИЖ. Машар безаш йолча французски общественноста кагирхой организацеша хьинаре дакъа лаьцар герз дІадаккхара хетадаь кІира чаккхдоаккхача. БІаьшнаха кІал кулгаш яздир герз дІадаьккхара тІадерзадаь практически гІулакхаш чаккхдаха Франце правительства тІахьехаш яьккха петицена.

АП—ТАСС сурт.

* * *

США. Дукхачи наха дакъа а лоацаш хилар валар дахьаш йола ядерни арсеналаш ВІашагІкхийттача Штаташа кийчъяра духьалара митинг. Митинге дакъа лоацаш хинараша дІадийхар США тІема еш йола расходаш соцайтилга, ядерни герз Іоаделга юхатохилга, мехка социально-экономически эшарашта дукхагІа ахча дІадехийтилга.

ЮПИ — ТАСС.

* * *

«Советски тІема кхерам» яхаш шерра йоаржаьча кампанена тІехьашка а лечкъаш США доалдеча гІоларашна тІема кийчо елга сихду, гергаш Іеалу, цунца машара гІулакха цІенхаштта кхерам тІа а тусаш.

СУРТА ТІА: укх тайпарча ракеташца кийчъяь «Ф-15» яха истребителаш.
ТАСС фотохроника.

АМУРСКИ ОБЛАСТЬ. БАМ-а столице городе Тынде лаьрхlача хенал цхьа шу хьалха болх бе йолаллийтай № 5 йола юкъера школа. Город хьалъеча шефаша — москвичаша — тайге йиъ буларий бераштa даь совгlат да из.

СУРТА ТlА: Тындера цхьоалагlча классе дешархой.

В. МАРИКОВСКЕ сурт. ТАСС фотохроника.

МАРТЕНАШТА — ТИША АЬШК

Иштта лоъуш а долаш бу хlано болх Старопромысловски бурувдеттараша. Дика а сиха а мехкдаьттаи газеи скважинаш йоахаш буруш тоха харал совгlа, мартенашта маьхера бийдал, йола тиша аьшк хьагул а деш «Вторчермета» складашка дlачутел.

Металлах хlамаш еча мастерскешка, керда буровой установкаш хьалъеча майдашта, скважинашта буруш деттача цхьаккха а аьшках йола хьама йоаш. Из деррига а цу гlулакха кийчъьича моттиге хьагулду, хlаьта тоьал тlа а детте «Вторчермета» хьагудадь баьлча машинаш складашка дlахьу.

Тиша аьшк иштта доал деш леладар бахьан долаш пятилетка дийлагlча шера хьагул а даь складашка дlачудениад 1060 тони тиша аьшк. Из лоаладича цу металлах хьае торо хургья машинашъеча заводашка 110 низ бола трактор е вlоартен тlехьlоартен скважинаш йоаха ньиъ буровой установка.

Хьагул а даь эггара дукхагlа тиша аьшк дlачудениад новкъост Борисов начальник волча производственни lалашон базо, новкъост Лупа керте латтача вышко-монтажни цехо, буровой начальникаш коммунисташ Георгий Шулиман, Николай Воробьев, Михаил Заярный волча буруш детташ йолча буровойша, кхыча организацешa.

Тиша аьшк дlахо гулдеш да. Духхьал ноябра хьалхарча 15 дийнахьа дlачудениад из 50 тоня гарта. Шоай къахьегама толамаш В. И. Ленинаь 110 шу дизара хетаду мехкдаьтта доаккхараша.

Т. АЛЕКСАНДРОВ.

Дай-мехка тlема заlапхой госпитале болх беш я берий ортопедически отделени. Из отделени цу госпитале хьийиллай 1950 шера. Цу хана деиз дукхача берий могашал тоаьй цига. Отделене мерттера болх — тайп-тайпара маьженаш лазаш lалап уллаш долча бераштa уж маьженаш юхаметтаоттаeлга.

Нохч-Гlалгlайчерча, вай-на гонахьа йлача республикерча дукхача берий могашал юхаметтаоттаеш хьинаре къахьег укхазарта дукхача лораша. Царех ба шоаи болх дика бовзаш, берий дукхадезаш, цар могацал тоа-лра lалаьмато боккха терхам тlабохийташ фе бола лораш. Сийлахь-боккхача Дай-мехка тlема доакъошхой: берий ортопедически отделене кулгалхо Абазова Аминда Григорьевна, госпитала волкхагlа вола хирург Перестенко Максим Иванович. Госпиталь хьайийллача 1946 шера деиз укхага хьинаре къахьегаш хьабоагlа уж шаккхе а. Иштта белгалваьнвад ординатор Урьев Геннадий Абрамович а.

СУРТА ТlА: аьрдехьара-аьттехьа — Г. А. Урьев, А. Г. Абазова, М. И. Перестенко. Уж хьоякаш ба оттадьча низга суртага.

И. ПЛИЕВА сурт.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

БЕРАШ — ВАЙ ТlЕХЬАЛЕ

Малагlча хьалашка дах, хlаьта дlахо йодача хана миштa лакаргда бераш? Мишта хьалкхургда уж — из хlанзарча ханара эггара лоархlаметlа йола проблема я. «Деррига дикагlдар — бераштa!» — из ленински васкет лерттlа кхоачашду вай мехка. Исторически лоацача хенa хьалъй канали борали лорадара, кхуьш йоагlача тlехьаниа коммунистически кхетам балара социалистически системы.

Болх беш ба тха районера 50 процент гарта бола кхалнах. Хетаргахьа кхалнаха хаинаре дакъа ца лоацаш цхьаккха коллектив хургьац Малгобекски районе. Производстве дизза дакъа лоацаше а цар лерттlа долл деш хьалкхеду бераш. Царех й воркl бер хьалкхедеш йола «Малгобекнефть» НГДУ ха цехе слесарьа-трубопроводчикалла дика болх барех «За трудовую доблесть» яха медаль енна Олигова Исмаlалий Роза, иштта баркl бер дола машинаkкъа цеха моторий бригадир, коммунистически къахьегама ударник Албакова Хьамида Аминат, йих бера нене «Малгобекнефть» НГДУ геолог Егорова Мария Михайловна, дукха кхыбараш.

Мел дукха дика хlамаш нарыгlдувл кирта боахаме болх беш болча тха кхалнаха. Социалистически кхье хьалха латташ хьабоагlа 4 бера нана «Кавказ» яхача комсий совхоза доярка Шокхалова Сона, 5 бер дола слесарь Алерова Люба, иштта 13 бера нана «Ингушский» яхача комсий совхоза комсаш лелaча отделене бахгалъянла дика болхло Чапанова Айна.

Района юкъарча валаре а дизза дакъа лоацаш ба тха кхалнах-нохчой. Хьамсара хеташ цlераш йоах оаха дукха бераш долча ноанoй № 5 йолча берий беша нилилла болх беш йолча Гарданова Марьйина Марема, «Алханчуртский» комсий совхоза гlишлошъеча бригада болхло, «Турпела нана» яха орден лелаеш йолча Арчакова Ибрагьlимна Зилимата, Мержоева Махьмади Марема, Гандалоева Хьасина Хьалимата, Зязикова Ювсупа Дебахана, коллективашка хьинар уж къахьегаш, цlагlа бераш лерттlача кхетамца хьалкхедеш, общественни декхараш кхоачашдеш болча дуккхача кхыболча кхалнаькха.

Наьнин берен унаццlено лорaлра, кхуьш йоагlача тlехьено дешара, цуьна кхетам балара йола йоккха программа кхоачашъяра рузъа кхоацу советски пачтахьалкхено. Деррига дуне цецдоаккхаш и деша даха ха йоацача бераштa кхетам балара йола вай системe. Дальцa-ноанoцца айкха бувзам а лоаттабеш масса а баlгlоархьара кхеташ хургдолаш, могаш низ болаш хургдолаш, къахьегам безаргболаш, боккхагlчар сий де хоьргдолаш, шоай социалистически Даьхе езаргйолаш, иштта дешарга кийчдеш хьалкхеду бераш деша даха ха йоаца бераш леладеча вай учреждешка. Цу учреждешка дукхача берашта де дезача гlулакхех мукъайоалийташ пана, къахьега, деша, салаlа ха хургйолаш.

Хlаьта миштa вlаштlехьдаьхад деша даха ха йоацача бераштa кхетам балара гlулакхаш тха районе? 800 гарга бер долаш йола 9 деша даха ха йоацача берий учреждени я районе. Хийл езараша хьожача гlеттара кlезига а уж. Берий бешамашкен ялешкей бераш дlачудала моттигаш ца хилар бахьан долаш къахьега безам болаш йола 2000 кхалсаг а общественно пайданеча балхашка дакъа ца лоацаш. Берий бешамеш лелаеш хьалъера хlаллалца хьа цхьаьха хlама деш бац совхозий, промышленни предприятей, юртий Советий кулгалхой.

Юкъерча дешара школашка дешаш 12 эзар совгlа бер да тха районе. Тха бераш доттагlал, къахьегам безам, санхетам болаш хьалкхедара мел ашар деш я школашкара педагогически коллективаш хьахархой. Хlаьта, школашка боацаш йоаккха ха пайдене а берий. Городе даха дукхагlдола бераш ух музыкальни, художественни школашка, кьонача техникий станцешка, пионерий цlенoшка.

Юрташкара бераш цига аха йиш йоацаш да тха районе. Цу гlулакха лаьрхlа уйле а ль юрташкарча клубашка бераша школера мукъа йоаккха ха пайдене хургйола хlама де деза культуре отдела, юртий Советаша.

Дезалаш лорабеш, цар ва кара хьолаш ди тlехьe дикагlа хилийтара йоаккхо еш хьайоагlата Советски пачтахьалкхено социалистически обществa хила ма боагllара чаенаш хургболаш бераш хьалкхеделга хьадех даьшкарен поашошкарен.

Шоай кьонгаш, мехкарий низ болаш, къахьегам безаш, кхетам болаш хилар дезе массеболча даьнта-ноаноштe. Цхьабакъда, из кхоачам болаш дац. Шоашкара масалаш а гойташ цlагlа вlаштlехьдаха деза царна уж хьалаш хургдола гlулакхаш.

«Кавказ» яхача комсий совхозе болх беш болча Исаевгlар Махьмадев Валисатен денале 11 бер да. Йоl Лайсат болх беш я доярькалла. СССР Конституце деига пятилетна 4 шера план кхоачашъяьй цо. Трактористалла болх беш е а сайрийнарча школе дешаш ва Ваха. Хlаьта Хахити Суламбики болх беш ба школе. Иштта школе тlехьдоа дешаш да зlамагlдола бераш Зайнап, Гелани, Султан, Мурат, Зарема. Цу тайпара дезалаш дукха я ба тха районе.

Кагирхой къахьегамна кийбара даькье доахкий декхараш хьалхашка латт школашта, иштта даьнта-ноаношта. Дукха ха ялале уж шоай косаметта дlаотта безаш болта а хоаш хlанзе школашта мел эшар деш ноакьотала декхарийла ба совхозий, промышленни предприятей кулгалхой.

Шерра-шера 10 класс яьккхарех 300 совгlа саг юхеву районерча юрташко. Бакъдар аьлча, рузъа хьаколлача производствашка болх ба наггахьвар мара йодац царех. Советски патриотизма, пролетарски интернационализма принципаш йолаш хургдолаш бераштa кхетам луш — керда саг хьакхолларкоммунизм хьалъера декхарех карттечарех цаl да. Цудухьа боккхачи лоархlаме да дас-нанас дезало, кхуш боагlараштa шоашкара гойташ дола масалаш.

Лерттlа тlоньожам ца лоаттабеш тесса литар бахьан долаш дешара тlа ца кхуьш а кийсача новкъара долаш а моттигаш кийсъеннай бераш. Хlаьта цуьна дукхадениa законаш телхадеш, хулиганство лелаеш, кхыдола общественна дукьалара гlулакхаш лелалеш моттигаш кийсъеннай тха районе. Кхийна доланза долча 84 бера дакъа лоацаш дола 34 дош дийнад Малгобекски горисполкомерча кхеиза долча берий гlулакхаш дувцача комиссе. Шоай бераш лерттlа доал деш хьал ца кхеварах ахча гlодеш техад 45 дезала.

Хlара шер-шера диговорах кхычахьа болх бе дай дlеухаш дезалаш ба. Цудухьа дай доал доашаш хилар бахьан долаш, бераша лерттlа ца дешаш а харцахьа лелаш а моттигаш кийсъеннай тха районе.

Идейно кхетам чlоагlбеpне, даьхенна сеттара мутlахьа дийша а къахьета ховш а йола коммунизм хьалъертйола кьоно тlехьe хьакхоллара проблемаш юклаш яр Дуней халкъашта юкъерча бера шера хеталь хиина Малгобекски района конференци. Дезала, школаь, общественноста юкъера бувзам чlоагlбарах, дешара система, кхуьш йоагlача тlехьена кхетам луга дегlадоаладарах цу пачтахьалкхен лоархlамеча гlулакхашца партийни, советски, профсоюзни, комсомольски, кхыча общественни организацешa лоаца дакъа лакхдарах дола района кхайкар тlайкиар конференци дакъа лоацаш хиннараша.

Т. ФЕДОСЕЕВА, «Ленина байрах» газета редактора заместитель.

«ВАЛАР ЯХА ДОШ ДИЦДАЛИЙТА»

Иштта цlи йолаш да кастта республикица экранаш тlа хьаьхоккхаш хургдола керда художественни фильм.

...Пожхача планагlа хьахьоьх марабина юхь. Топ йоал. Экрана тlа хьаьхоьх дукиха говрабеьреш, топаш ет, говраш лег. Кхы цlакхха а топаш лелх.

1920 шу. Украина. Дукхача городашкен юрташкен Советски lаьдал эттад, бакъда, хlаьта а керда вахар диладара дуьвале еш я къайлагlо юрташкa лела дукиха бандаш. Царех я батька Никотя — гоезача, къизача, бирсача сага банда. Из лоцалуш вий, цун развелка дика дел, цо кхерабаь моттигашки баха нах чилнис отрядашта нов къостал де лоархlабел. Никотя ше хьулалуш ва. Батькай сурт оттадеш авторашa чlоагlа къахьийгад из ярчагlа хилийтара — чlорма баьнна корта, морса доккхи бlаргий цlацкъамаш, чухьайза тоама мераж. Цун юхьо безаме лоацаш сурт хьаьхок. Никотес шийна гонахьарча нaха къизал, lазап гlайгlа, валар оттаду.

Цуьнеи цун бандаеи духьал оттавьа чекист Островой Иваи будениеи Полищук Дмитрийи. Эггара хьалха уж вlашагlкхет валарах воале тамаш йолаш моттиг Островойна тlакхаьчача хана. Цул тlехьагlа турпlалаш вlашагl ца къасташ цхьан хул. Кхы дукхазо тlехьадоагlача оарцагlа вlалхара бола безам моттигаш ниесду дарна.

Царех дlанхет хьала фокусник хиина, къовсамa юстара латташ чакхвало пиш йоацийта кхетаза вола Кальянов.

Бандиташта духьала тlом бе болалу гонахьа ядача юрташкa баха нах а.

«Дицдалийта валар яха дош» яха картина режиссера С. Госпарова даьккхад приключенчески жанра лалoнага хьесиниa, цига дукха моттигаш я лелaмаш хулаш. Цаlаш шолагlчарна тlехьа хlаш, говраш хехкаш хlаьта болаш ба романтически безам а, хlаьта керттера цар да боьона бола турпалош цига хилар.

Цlеча казакa Полищук Митька роль ловзаю «Ленфильм» яхача студе актора Леонов-Гладышев Евгенес. Из ловзаш ва «Флагаш йоаца фронт», «Эгlазал» яхача а кхыча а картинашка гlоллеста.

Комиссара Островой роль ловзаю Злыьковецке цlерагlча Львовски театре актера Ступко Богдана.

Бандина керте латтача Никотя роль ловзаю СССР халкъа артиста Степанов Константина.

Сценаре автор — Э. Володарски, режиссер-постановщик — С. Гаспаров. Одесски киностуде арахийцад фильм.

СУРТА ТlА: фильма тlара кадр.

Х. ТАЗУРКАЕВ, кинопрокате республикански конторa хьакхагlвола редактор.

СПОРТ

ХЬАЛХАРЧА ТУРЕ — ХЬАЛХАРА МОТТИГ

Нохч-Гlалгlай АССР-а Спорткомитета спортивни зале массех дийнахьа хилар волейбола хьалхарча лиге мехка чемпионата хьалхара тур.

Чемпионате дакъа лоацаш яр шин подгрупе екъаенна 16 команда. Вайна ма харра цхьа тур Грозненски шоллагlа яр Таллинеи хилар.

Ала доагlе, цхьадола ловзараш аттa доацаш кийсадениадале а вай «Автомобилиста» цу турс дика аьттув баьннад аьнна. Цкъа-цкъа ца нийсa дог ураьнттадеш дика лайзар вай волейболистaй.

13 ноябре чемпионат дlадолаеннача дийнахьа, «Автомобилист» ловзаш хилар Москверча армейцашца. Хьалхарча лиге дебютанташ болча армейцаш дика духьале оттайир «Автомобилиста». Из гучадоаккх шин ловзар хилча мара котало яккха вай волейболистий вlаштlехьa ца дальнила аьлча.

Туркменерча «Колхозчица» ловзаш «Автомобилисто» хьалхара парти счет 15:10 йолаш чаккхьянкхар. Хlаьта шоллагlен кхоалагlен йолча партешка а счет 15:4, 15:2 йолаш аттa котало яьккхар фусамдаьша. lалаьмате хала хилар Вильнюсерча «Куроаппаратураца» хиина вlашагlкхетар. Хьалхара шин парта «Автомобилист» эшаш чакхъяьлар. Эррига шоай говзали беррига шоай низ тlа а баьхийта лайзар вай волейболисташ юхе йисача кхаь парте. Цудухьа счет 3:2 йолаш чаккдаьлар из ловзар. Иштта хала хилар «Автомобилиста» Ленинградерча «Динамоца» хиина къовсам а. Уж вlашагlкхетаре хьалхара парти счет 8:15 йолаш ийшар «Автомобилист», хlаьта шоллагlа йола парти счет 15:10 йолаш кхаьннхар. Дика дlаполеййир цар кхоалагlа йола парти а, дхьабаьхьа. Дика дlайоладьале а укх парте а котало яккха вlаштlехьдаланзар цар. Юхе иисача ши парте беррига шоай низ ура а оттабаь котало яккха вlаштlехьдаьлар вай спортсменай.

Дика ловзаш чаккдаьккхар «Автомобилисто» Гомелерча «Промстроеца» хиина вlашагlкхетар а. Счет 15:10, 15:5, 15:8 йолаш эшабир гомельцаш вай спортсменаша. Фусамдаьша котало йоаккхаш чаккдаьлар Бакурча СКА-ца хиина ловзар а. Иштта котало яьккхар цар Душанберча «Хосилотагара» а.

Цхьадола ловзараш хала хиннадале а массадолча вlашагlкхетаре котало яьккха шоай подгрупперча хьалхарча туре хьалхара моттиг яьккхар вай волейболисташ а. Шоллагlа моттиг Ашхабадерча спортсменашка кхачар. Кхоалагlен йийлагlен моттигаш Москверча армейцашнен Ленинградерча «Динамон» яьхар.

Чаккхьянкхай волейбола хьалхарча лиге грознерча подгрупна хьалхара тур. Шоллагlа йола тур дlайолалу 6 декабре Белоруссерча городе Гомеле. Цу туре а аьттув баккха вlаштlехьдалда «Автомобилиста»!

А. ВЕК.

ТЕЛЕВИДЕНИ

22 НОЯБРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — lуйранара гимнастика.
9.05 — «Къоначa спортсмена йоккха арена».
9.35 — «Гарсиа Лорки вер» яха телевизионни художественни фильм. (Итали). Шоллагlа сери.
10.50 — Советски илли концерт. «Комсомольцаш — добровольцаш». Ниcтеньача — керданараш.
14.30 — Керданараш.
14.50 — «Хьа къахьегам, хьа сий ю». Документальни фильмий программа.
15.50 — Н. В. Гоголь. «Ревизор».
16.35 — «Шахматий школа».
17.05 — «Шаргоагlар десала балка деноше а деза деноше а».
17.35 — В. Моцарт. № 21-гlа йола концерт. Кхоачашду Пауль Бадура-Скода а. (Австри). Чешски филармоне оркестра а. Дирижер Дин Диксон. (США).
18.05 — Миллионий ленински университет. «Вай — Советски халкъ».
18.35 — «Деррига хар доа сона» яха киножурнал.
18.45 — «Тахан дунен тlа».
19.05 — Хоккейх йола СССР чемпионат. ЦСКА — «Спартак».
21.00 — «Ха».
21.35 — Поэзе сайре. Останкино Концертни студе Н. Абашидзе. Перерыве — «Тахан дунен тlа» информационни выпуск.

II ПРОГРАММА

8.00 — Передачий программа.
8.10 — «Дай-нанoй, шоана!».
8.40 — Зоологи. 7-гlа класс.
9.05 — «Эрсий къамэль».
10.35 — «Гур — Эмир» яха lилман-популярни фильм.
10.10 — Испански меттала къамэль де.
10.40 — Аларам. 8-гlа класс.
11.05 — В. Рикляна вахарнара а творчествара а оагlонаш.
12.10 — Студенташта-заочникашта. Лакхера математика. 2-гlа курс.
13.35 — lилман коммунизм. Къамэл-вертмукъален болам.
14.15 — Подготовительни отделеней ладугlараштa. Математика.
15.15 — «Суа Аллий чlуга» яха художественни фильм. (Польше).
16.45 — Экран — хьехархочоа. Физика. 7-гlа класс.
17.15 — «lаьржа вамнал» яха телевизионни фильм.
17.45 — Атеистически темайх (нохчий меттала).
17.55 — «Нохч-Гlалгlайчу гlолаe».
18.15 — «Замание» (гlалгlай меттала).
18.45 — Киножурнал.
18.55 — Шоана четар. «Шефаш хьабоагlа».
19.25 — Документальни фильм.
19.35 — «Уналlено» яха телевизионни журнал (нохчий меттала).
20.05 — «Бийса лаьккъача хийла шуи, бераш!».
20.15 — «Халкъа творчество» (нохчий меттала).
20.50 — Телевизионни документальни фильмай программа.
21.40 — «Чоагlа деза дагlа» яха телевизионни художественни фильм.

23 НОЯБРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — lуйранара гимнастика.

9.05 — «Кагирхой адресаш». Тульски областа Оночие яхача юрта вlашагlкхетар.
9.10 — «Сехкан, халан, маслала я», яха художественни фильм.
11.05 — И. Дунаевски иллей темагlа йола фантази. Нисткньача керданараш.
14.30 — Керданараш.
14.50 — Социалистически мехкий документальни фильмий программа.
15.50 — «Горизонт».
16.20 — «Театральни Омск».
17.55 — «Папанин волча хьалхагlа».
18.30 — «Хlара сурта тlа мила ба».
18.45 — «Тахан дунен тlа».
19.00 — Балета артистий концерт.
19.30 — «Фу аьлъад?». Шун цlагlа командировка.
20.10 — «Хьона, Даьхе, вlашагlделлад из ма иллий...». С. Есенина стихех йола романсаш а иллеш а.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Илли аха вай, доттагlий!». Музыкальни программа. Перерыве — «Тахан дунен тlа» яха информационни выпуск.

II ПРОГРАММА

8.00 — Передачий программа.
8.15 — «Борача чина хьанъелькх» йола lилман-популярни фильм.
8.40 — М. Ю. Лермонтов — художник.
9.40 — Музыкальни инструменташ: рояль.
10.10 — Английски мотт.
10.40 — Географи. 8-гlа класс. СССР халкъа бовхам — цаl йола экономически комплекс.
11.10 — «АБВГДейка».
12.10 — Студенташта-заочникашта. Лакхера математика. 1-гlа курс.
13.25 — Марксистско-ленински этика ладаме. Коммунистически морала керттера принципаш.
14.15 — Подготовительни отделеней ладугlараштa. Физика.
14.45 — Экран — лора. Берста тоавеча дарба деш ю физкультура. Пирогова хилча фильмотрапи.
15.45 — Историе оагlонаш. «Вахa а вала, вид а ма ле».
16.30 — «Гур-Эмир» яха lилман-популярни фильм.
16.40 — Экран — хьехархочоа. lалам довзар. 2-гlа класс. Дальхьала хиала хьо, lа!».
17.05 — «Советски Союзе тlаьхьа». Кинопрограмма.
18.00 — «Нохч-Гlалгlайчу гlолаe».
18.20 — Хьинар долаш къахьегар. «Горнефть» мехкдаьтта тахи йолаха управлени (нохчий меттала).
18.50 — Ленински юбилейна — вай творчески кердалар. Дикагlа йола изобретени рационализаторски предложени йоалхара телевизионни конкурс.
19.30 — «Шун дехарах вlашагlкхетар». Илли лохк М. Ужахова (гlалгlай меттала). 17 октябре хиина передача.
20.00 — «Бийса къахьала хийла шуи, бераш!».
20.15 — «Доттагlала» яха телевизионни журнал.
21.00 — Киевски пачтахьалкхен филармоне «Гармонии» яхача камерни ансамбло иллеш.
21.40 — Доакьол дехьарча фильма экран. «Саг йоалаийза берий клуб» яха телевизионни художественни фильм (Польше).

РАДИО

22 НОЯБРЬ

6.40 — Юрт: гlулакхаш а декхараш а (гlалгlай меттала).
6.55 — Ахараш.
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.25 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Ховнар.
8.25 — «Хозле хьо, са хьамсара мохк!» яхача иллей концерт (гlалгlай меттала).
8.40 — «Шоана, кхалнах!» яха радиожурнал (гlалгlай меттала).
9.15 — Идеологически болха эффективность хилийтара гlехьа. «Партьям а пракстенки кхетам балар а». Бесера (гlалгlай меттала).
9.30 — Ден темайх (эрсий меттала).
9.40 — Ахараш.
9.55 — Хьачхвлаттерех. Назрановски автотранспортни предприятера передача (гlалгlай меттала).
16.00 — Передачий программа, хаоттамих бола хоам (эрсий меттала).
16.01 — Н. Габараев. Хlирий рапсоди (эрсий меттала).
16.20 — «Дети чьехамагlа» (нохчий меттала).
16.40 — «Микрофонаца Грозне гlолла» яха радиовыпуск (эрсий меттала).
18.00 — «Керда хоамаш» (эрсий, нохчий, гlалгlай меттала).

Хаоттам

Тахан республике гlоллен Грознен хувналуш морхаш а йолаш. lуйрийна цхьайолча моттигашка дохк а доаллаш. Малхбоалехьара секунде 0—5 метр чlоагlа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 7—12, Грозне 9—11 градус йовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш цхьайолча моттигашка лаьгlо догlа а делхаш, дохк а доаллаш, тайп-тайпарча оагlонашкахьара секунде 3—7 метр чlоагlа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана 1—6, дийнахьа 5—10 градус йовхал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

Iилман техникан кхоане

КlОРАХ ДАЬККХА БЕНЗИН

Бух боацаш дац дунен тlара мехкдаьтта. Цудухьа lилмахой теркам дукхагlа тlаух чlоагlача йоагача сахкалех коача синтетически доагор даккхара.

АПН корреспондента Любовь Соболевскаяс дехарах из проблема миштa къоастаю дувц СССР кlора промышленноста Министерства йоагача оахкамий Института директоре, технически lилмай доктора Андрей Кричкос:

— Кlорахи йоагае йиш йолча сланцехи синтетически доагор доаккхилa цхьадолча мехкашка вlаштlехьдаьккхадар 20-гlа шераш тахкдоаллаш. Хlаьта, 40-ча шерашка, дукха мехкдаьтта доалла моттигаш гучаюваларца дувреденна рентабельни дац аьнна дитадар из гlулакх.

Цхьадолча мехкашка хlана а, барца вай мохк а бозаш, цу тайпара производство йолаш я, амма цун масштаб лоадаме яц. Бакъда, цу даькьера lилман тохкама а опытно-промышленни а балхаш шерлуш латт. Специалисташта хетачох, йоккхача масштабашка кlорах синтетически бензин, дизельни доагор, кхыйола продукци арахецара лаьрхlа 80-ча шерашна промышленни предприятеш хьалъе йолвергья.

— Малагlа башхало я вай мехка синтетически коача доагор хьадара проблема къоастаеча?

— Советски Союз тоьал гlьварча перспективага кхачалца мехкдаьтта кхоачам болаш я. Хlаьта а, цун кхом белга, дикыla пайда вирата вайна а лоархlаме дешаш да. Цкъа-дале, мехкдаьтта заводаш юкъа хьахийнац, шоллагlа-дале, из хьадаккхара мах айлу. Хlана аьлча мехкдаьтта доаккхаш дола хьалаш тlехь-тlехьагlа чоалханегlа хул. Кхоалагlа-дале, дицдала йиш яц, мехкдаьтта — химически производства мах бола бийдал хилар.

Хlаьта вайта дуне тlа эггара дукхагlа ба дикал лакха йола тайпа а кхерий а кlор. Цул совгlа, мехка малхбоалехьа, масала, Канско-Ачински бассейне, йийлача способаца боаккх из Канско-Ачински кlорах кlезига боалл кlув а минеральни примесеш а. Хlаьта цу гlулакхо lалашдеча мехкдаьттана меттел из дезабе торо ду.

Иштта, эша бийдал йолаш да вай. Гlулакх хьежаш да цун экономически дикагlа йола технологи вlаштlехьъяккхара. Тха институто, масала, 100 атмосфер давлени а йолаш, кlорах водородаца гидрогенизаци яра процесс къоастаеш я. Опытно установашка хьалхара хьахиина раша дувц кlорах коача продукташ хьаеча керлача технологех 1990—1995 шерашка мехкдаьтта производства технологи хила хьакъ долаш хилар.

Царех цхьайола цифраш: цхьа тони моторни доагор даккхара 3—4 тони тайпа кlор эш. Из чакхдаккхарга 2—3-за бeзагlа мах бода мехкдаьтта чакхдаккхарга бодачул. Бакъда, йийлача хьисапе тайпа кlор боаккхаш иттазза ул кlезигагlа мах бода мехкдаьтта даккхарга бодачул. Цудухьа кlорах пайда эцача дика экономически эффект хул.

— Из проблема къоастаеча lилмахоша дунен хьакъашта юкъе цхьана гlуллакх лелаяй?

— Синтетически доагор хьадеча дакъе советски специалисташа айхха гlулакхаш леладу кхыча мехкашкарча lилмахоша — СЭВ членашца. Иштта бувзамаш да малхбузехьарча мехкашкарча специалисташца а. Тlехьарча хана СССР-е цу проблемах лаьца хиннача симпозиумашка дакъа лоацаш хилар США, ФРГ, кхыча мехкашкарa lилмахой. Надуйбе, Польше, ФРГ, Болгаре хиннача дунен халкъашта юкъерча симпозиумашка вай lилмахоши а дийцар шоай тохкамех.

Синтетически коачача доагора проблема, бакъдаь аьлча, чlоагlа актуальни я. Дукха хо йлалехьа кlорах из дуккха хьадж доладе вlаштlехьдаргхилар гуш да.

АПН.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул. 92. Телефонаш: редактора — 9-24-08; редактора заместитела — 9-24-03; бехктокхама секретара — 9-24-00; отделий: партийни вахара — 9-24-04; [redacted] транспортен — 9-24-01; юрта бовхама — 9-24-06; культура — 9-24-05; кисьмой — 9-24-07; корректорска — 2-89[redacted]

Газет арадувл шинарен, ерен, шоаттен деношка

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора 9-24-08; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря — 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-2404; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-38.

СФ02387. «Грозненский рабочий» издательстви типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 6766.